

Avtrappat ränteavdrag för vissa lån

Januari 2024

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Lagförslag	5
2.1	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	10
2.3	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	11
3	Bakgrund och gällande rätt	12
3.1	Avdrag för ränteutgifter	12
3.2	Krediter som lämnas mot säkerhet i bostad	13
3.3	Kreditgivning i konsumentförhållanden	13
3.4	Konsumentkreditlagen	14
4	Avdrag för ränteutgifter	16
4.1	Rätten till avdrag bör begränsas	16
4.2	Ränta på lån med säkerhet i bostad	17
4.3	Ränta på lån med säkerhet i fordon eller båt	19
4.4	Lån från utländska långivare inom EES eller i en stat med avtal om informationsutbyte ska omfattas av avdragsrätten	22
4.5	Ränta på övriga lån ska inte dras av	23
4.6	Belopp som behandlas som ränta	24
4.7	Räntor och avgifter som enligt 9 kap. inkomstskattelagen inte får dras av	27
4.8	Ränteavdrag för utomlands bosatta	28
5	Justerad kontrolluppgiftsskyldighet	29
5.1	Kontrolluppgift ska lämnas endast om vissa ränteutgifter	29
5.2	Kontrolluppgift under avtrappningsperioden	30
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	32
7	Konsekvensanalys	33
7.1	Syfte och alternativa lösningar	33
7.2	Offentligfinansiella effekter	34
7.3	Effekter för enskilda	36
7.4	Effekter för företag	40
7.5	Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna	44
7.6	Förslagets förenlighet med EU-rätten	44
7.7	Övriga effekter	44
8	Författningskommentar	45
8.1	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	45
8.2	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	51

8.3	Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	52
-----	--	----

1 Sammanfattning

I Tidöavtalet redovisade regeringen och Sverigedemokraterna ett antal reformambitioner på skatteområdet som ska förverkligas under mandatperioden. Tidpunkten för när de olika reformerna ska genomföras är beroende av kommande bedömningar av det ekonomiska läget, reformutrymmet och finansieringsbehovet. När regeringen tillträdde inleddes arbetet med de olika reformerna. Därutöver har ett antal andra skattefrågor aktualiserats på olika politiska områden.

Inför budgetpropositionen för 2025 är det angeläget att skatteförslagen kan förberedas genom remittering. För att möjliggöra en samlad behandling av skatteförslag med budgeteffekter remitteras därför denna promemoria från Finansdepartementet. Om de skatteåtgärder som nu remitteras kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2025, och i vilken omfattning och med vilken dimensionering, blir beroende av det ekonomiska läget, reformutrymmet och finansieringsbehovet samt de överläggningar som förs i det slutliga arbetet med budgetpropositionen.

I promemorian föreslås begränsningar i rätten till avdrag för ränteutgifter i inkomstslaget kapital. Enligt förslaget ska ränta bara dras av på lån som uppfyller särskilda förutsättningar gällande värdering av ställda säkerheter och maximal belåningsgrad. Ränta ska dras av om lånet lämnas mot säkerhet i bostad, fordon eller båt. Ränta ska också dras av om lånet avser finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad och avsikten är att lånet när byggprojektet är färdigt ska omvandlas till ett lån med säkerhet i bostad.

Rätten till avdrag för ränteutgifter ska trappas av på två år. Det innebär att avdrag för beskattningsåret 2025 får göras med 50 procent av ränteutgifter på lån som inte är förenade med säkerhet i bostad, fordon eller båt.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

2 Lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 42 kap. 27 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 42 kap. 27 § ska utgå,

dels att 42 kap. 1, 8, 10 och 11 §§ och rubriken närmast före 42 kap. 10 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 42 kap. 6 a–6 e §§, och närmast före 42 kap. 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 kap.

1 §²

Ränteinkomster, utdelningar, inkomster vid uthyrning av privatbostäder och alla andra inkomster på grund av innehav av tillgångar samt kapitalvinster ska tas upp som intäkt, om inte något annat anges i detta kapitel eller i 8 kap.

Utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad, om inte något annat anges i detta kapitel *eller i 9 eller 60 kap.* *Ränteutgifter och kapitalförluster ska dras av även om de inte är sådana utgifter. Begränsat skattskyldiga får dock inte, med undantag för vad som anges i tredje stycket, dra av ränteutgifter som inte är utgifter för att förvärva eller bibehålla inkomster.*

Utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad, om inte något annat anges i detta kapitel eller i 60 kap. Kapitalförluster ska dras av även om de inte är sådana utgifter.

Begränsat skattskyldiga enligt 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3 får även dra av sådana ränteutgifter som inte är utgifter för att förvärva eller bibehålla inkomster, till den del ränteutgifterna inte har kunnat dras av i hemlandet, om

– den skattskyldige är bosatt i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2009:1060.

– den skattskyldiges överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, och

– ränteutgifterna har betalats under den tid som den skattskyldige varit bosatt i en stat inom EES.

Avdrag för ränteutgifter

6 a §

Ränteutgifter ska dras av bara i den utsträckning som följer av 6 b–6 e §§.

Begränsat skattskyldiga ska bara dra av ränteutgifterna om de är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Begränsat skattskyldiga som avses i 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3 ska även dra av ränteutgifter som inte är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster om,

– ränteutgifterna inte har kunnat dras av i hemlandet,

– den skattskyldige är bosatt i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

– den skattskyldiges överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, och

– ränteutgifterna har betalats under den tid som den skattskyldige varit bosatt i en stat inom EES.

6 b §

Ränteutgifter för lån som lämnas av kreditinstitut eller kreditgivare med tillstånd enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter ska dras av om

1. lånet har lämnats mot panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt, eller om det är förenat med motsvarande

rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

2. lånet avser finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad och avsikten är att lånet ska omvandlas till ett sådant lån som avses i 1 när byggnationen är slutförd.

Första stycket tillämpas också på lån som lämnas av en utländsk långivare som

1. driver en verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i lagen om verksamhet med bostadskrediter, och

2. står under betryggande tillsyn av en myndighet i det land där den har sitt säte.

6 c §

Ränteutgifter för lån som finansierar förvärvet av ett fordon eller en båt ska dras av om

1. säljaren av fordonet eller båten och långivaren är näringsidkare,

2. lånet är förenat med säkerhet i fordonet eller båten, och

3. fordonet eller båten och låntagaren kan identifieras genom uppgifter i kreditavtalet.

I fråga om ett fordon gäller första stycket bara om fordonet är registrerat på låntagaren i vägtrafikregistret enligt 5 § lagen (2019:370) om fordons registrering och användning eller i ett motsvarande register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

6 d §

Ränteutgifter för lån som avses i 6 b eller 6 c § ska dras av bara om långivaren

1. hör hemma i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en artikel om informationsutbyte, eller

2. har ett fast driftställe i en sådan stat som avses i 1 och lånet hänför sig till det fasta driftstället.

6 e §

Belopp som behandlas som ränta enligt 7, 8 eller 11 § eller 44 kap. 39 § ska dras av bara om det avser utgift för sådant lån som avses i 6 b–6 d §§.

Tomträttsavgäld ska dras av.

8 §³

Räntekompensation som förvärvaren av ett skuldebrev betalar till överlåtare för upplupen men inte förfallen ränta behandlas som ränta.

Första stycket tillämpas också vid förvärv av marknadsnoterade andelar i en värdepappersfond eller en specialfond som bara innehåller svenska fordringsrätter.

Hänvisningar

Livränta och liknande utbetalningar

10 §

Att tomträttsavgäld behandlas som ränteutgift framgår av 27 §.

Bestämmelser om i vilken utsträckning ersättningar i form av livränta och liknande utbetalningar för avyttrade tillgångar räknas som ränta finns i 44 kap. 35 och 37–39 §§.

Bestämmelser om i vilken utsträckning ersättningar i form av livränta och liknande utbetalningar för avyttrade tillgångar räknas som ränta finns i 44 kap. 35 och 37–39 §§.

11 §

Ett belopp som motsvarar värdet enligt 61 kap. 15–17 §§ av sådan ränteförmån som ska tas upp i inkomstslaget tjänst ska dras av i inkomstslaget kapital.

Ett belopp som motsvarar värdet enligt 61 kap. 15–17 §§ av sådan ränteförmån som ska tas upp i inkomstslaget tjänst ska *behandlas som en ränteutgift* i inkomstslaget kapital.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Lagen tillämpas på ränteutgifter som betalas efter den 31 december 2024.
 3. Äldre bestämmelser gäller för andra ränteutgifter än sådana som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ och som betalas under 2025. För dessa andra

ränteutgifter gäller dock att de ska dras av med 50 procent av det avdragsbelopp som följer av äldre bestämmelser.

2.2 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 5 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

5 §

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta.

Om någon del av räntan har betalats i förskott, ska uppgift bara lämnas om den del av räntan som avser tiden till och med den 31 januari året efter beskattningsåret.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta.

Om någon del av räntan har betalats i förskott, ska uppgift bara lämnas om den del av räntan som avser tiden till och med den 31 januari året efter beskattningsåret.

Om kontrolluppgiften avser en sådan ränteutgift som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ inkomstskattelagen (1999:1229) ska detta framgå av kontrolluppgiften.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
 2. Lagen tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2025.

2.3 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 1, 3 och 5 §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

1 §

Kontrolluppgift ska lämnas om ränteutgifter.

Kontrolluppgift ska lämnas om *sådana* ränteutgifter som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ inkomstskattelagen (1999:1229).

3 §

Kontrolluppgift ska lämnas av den som har tagit emot ränta.

Kontrolluppgift ska lämnas av den som har tagit emot ränta.

Uppgiftsskyldiga är andra juridiska personer än dödsbon.

Uppgiftsskyldiga är andra juridiska personer än dödsbon.

Enskild som bara har tagit emot dröjsmålsränta behöver inte lämna kontrolluppgift.

Lydelse enligt avsnitt 2.2

Föreslagen lydelse

5 §

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta.

Om någon del av räntan har betalats i förskott, ska uppgift bara lämnas om den del av räntan som avser tiden till och med den 31 januari året efter beskattningsåret.

Om någon del av räntan har betalats i förskott, ska uppgift bara lämnas om den del av räntan som avser tiden till och med den 31 januari året efter beskattningsåret.

Om kontrolluppgiften avser en sådan ränteutgift som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ inkomstskattelagen (1999:1229) ska detta framgå av kontrolluppgiften.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Lagen tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2026.

3 Bakgrund och gällande rätt

3.1 Avdrag för ränteutgifter

I 42 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, regleras vad som ska tas upp och dras av i inkomstslaget kapital. Enligt 1 § andra stycket ska utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster dras av som kostnad om inte något annat anges i lagen. Ränteutgifter ska dock dras av även om de inte är sådana utgifter. Bestämmelserna innebär att fysiska personer får göra avdrag i inkomstslaget kapital för samtliga ränteutgifter som inte hör till inkomstslaget näringsverksamhet. Ränteutgifter får alltså dras av oavsett om de är hänförliga till t.ex. lån för konsumtion, bostadslån eller lån för att göra andra investeringar.

Avdrag ska också göras för vissa utgifter som inte formellt är ränta men som ska behandlas som ränta vid beskattningen. Det gäller ränteersättning som en låntagare vid förtida inlösen av lån betalar till långivaren för utebliven ränta (7 §), räntekompensation som förvärvaren av ett skuldebrev betalar till överlåtare för upplupen men inte förfallen ränta (8 §), ränteförmån som tas upp i inkomstslaget tjänst avseende lån från arbetsgivare (11 §) och räntefördelningsbelopp, vilket är en beräknad ränta som för enskilda näringsidkare flyttas mellan inkomstlagen kapital och näringsverksamhet (9 §). Även tomträttsavgäld behandlas som ränta och ska dras av (27 §).

Det finns även vissa räntor och avgifter som inte får dras av. Av 9 kap. 7 § IL framgår bl.a. att avdrag inte får göras för ränta på studiemedel och ränta på skuld som avser betalningsskyldighet för underhållsstöd, samt för avgifter på återbetalningsbelopp för bostadsbidrag. Vidare får avdrag inte göras för ränta på vissa penninglån (s.k. förbjudna lån, lån från eget aktiebolag). Detsamma gäller enligt 8 § samma kapitel för ränta på tull samt vissa skatter och avgifter.

Ränteutgifter får dras av i sin helhet mot inkomster i inkomstslaget kapital. Om det uppkommer ett underskott i inkomstslaget får den skattskyldige en skattereduktion med 30 procent av underskottet upp till 100 000 kronor och med 21 procent av underskottet därutöver. Skattereduktionen räknas av från statlig och kommunal inkomstskatt på inkomst av tjänst och näringsverksamhet samt statlig fastighetsskatt och kommunal fastighetsavgift.

Begränsat skattskyldiga fysiska personer (normalt utomlands bosatta) får som huvudregel inte dra av ränteutgifter som inte är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Eftersom begränsat skattskyldiga endast undantagsvis är skattskyldiga för inkomster i inkomstslaget kapital, se 3 kap. 18 § IL, är det få ränteutgifter som omfattas av avdragsrätten. I princip är det räntor på lån som är tagna för att finansiera ett fast driftställe i Sverige eller för att förvärva en fastighet. För en begränsat skattskyldig fysisk person som är skattskyldig för förvärvsinkomst eller inkomst från fast driftställe och som är bosatt inom Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet (EES) gäller särskilda regler.

3.2 Krediter som lämnas mot säkerhet i bostad

Enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, förkortad LVB, gäller tillståndsplikt för verksamhet som går ut på att lämna, förmedla och ge råd om bostadskrediter. Tillståndsplikten gäller samtliga företag som inte redan har tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse, dvs. kreditinstituten. Vid tillämpning av de sundhetskrav som gäller för instituten (6 kap. 4 § lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse och 4 kap. 1 § LVB) gäller det s.k. bolånetaket, som följer av Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2016:33) om begränsning av krediter mot säkerhet i form av pant i bostad. De allmänna råden om bolånetaket trädde i kraft den 1 oktober 2010 (FFFS 2010:2). Från och med den 1 januari 2017 omfattar bolånetaket – utöver kreditinstitut – också bostadskreditinstitut (FFFS 2016:33). Bolånetaket innebär en begränsning av bolånets storlek i förhållande till den säkerhet som lämnas i form av pant i en bostad. Enligt det allmänna rådet bör en kreditgivare som lämnar kredit mot säkerhet i form av pant i bostad begränsa krediten, så att belåningsgraden för bostaden inte överstiger 85 procent av bostadens marknadsvärde vid tidpunkten då krediten lämnas. Med bostad avses fastighet eller tomträtt avsedd för bostadsändamål för en eller två familjer, och bostadsrätt eller ägarlägenhet avsedd för bostadsändamål. För att säkerställa att bolånetaket efterföljs ska en marknadsvärdering av bostaden ske i samband med lånet. Bostadens marknadsvärde ska bedömas utan hänsyn till spekulativa och tillfälliga förhållanden, och fastställas genom en individuell värdering (FFFS 2016:33, artikel 1.2). Bestämmelser om värdering av säkerhet för bostadskrediter finns även i 4 kap. 12 § LVB. Enligt denna bestämmelse ska i förväg fastställda riktlinjer tillämpas vid värdering av en konsuments bostad vilken ställs som säkerhet för en bostadskredit. Av riktlinjerna ska framgå vilka tillförlitliga standarder som ska användas vid värderingen. Vidare ska den person som utför värderingen vara tillräckligt oberoende i förhållande till kreditriskbedömningen samt ha den kunskap och kompetens som krävs för att fastställa ett tillförlitligt värde.

3.3 Kreditgivning i konsumentförhållanden

All yrkesmässig kreditgivning till konsumenter är tillståndspliktig. För att lämna eller förmedla krediter till konsumenter krävs tillstånd från Finansinspektionen enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter. Lagens tillämpningsområde omfattar dock inte verksamhet med konsumentkrediter som drivs med tillstånd enligt andra författningar, exempelvis lagen om bank- och finansieringsrörelse samt lagen om verksamhet med bostadskrediter (1 §). Finansiella företag som redan har tillstånd enligt annan reglering, bland andra kreditinstitut, är undantagna från tillståndsplikten. Detsamma gäller för sådana företag som inte är finansiella företag men som i sin verksamhet tillhandahåller vissa konsumentkrediter som ett underordnat led i affärsverksamheten (5 §). Med sistnämnda kategori avses sådana verksamheter som drivs utan tillstånd med stöd av 2 kap. 3 § 2–7 lagen om bank- och

finansieringsrörelse. Det är fråga om verksamheter som typiskt sett inte är lån lämnat eller förmedlat av ett finansiellt företag, utan finansiering i samband med avsättning av tjänster som erbjuds, eller varor som framställs eller säljs, av det icke-finansiella företaget eller inom en koncern. Därmed undantas konsumentkrediter som medges eller förmedlas inom handeln och som betraktas som anstånd med betalning och inte lån, t.ex. kontokortskrediter och avbetalningsköp. Inte heller fakturakrediter omfattas av tillståndsplikten.

Lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter innehåller bl.a. krav på att de tillståndspliktiga företagen ska driva rörelsen på ett sätt som är sunt (12 §). Sundhetskravet innebär att företaget ska ha interna regler om kreditgivning. Vidare krävs att större ägare i företagen, liksom deras ledning, är lämpliga (6 och 7 §§). Genom att verksamheten är tillståndspliktig och står under Finansinspektionens tillsyn (16 §) kan myndigheten kontrollera att företagen följer lagen och övriga författningar som reglerar deras verksamhet. Om ett företag åsidosätter sina skyldigheter, har Finansinspektionen rätt att ingripa med sanktioner (20–28 §§).

Bestämmelser om krediter till konsumenter finns därutöver i lagen om verksamhet med bostadskrediter och i konsumentkreditlagen (2010:1846), förkortad KkrL.

3.4 Konsumentkreditlagen

Konsumentkreditlagen är tillämplig på krediter som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument (1 § första stycket). Lagen gäller också för krediter som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare, om krediten förmedlas av en näringsidkare som ombud för kreditgivaren. Konsumentverket utövar tillsyn över att lagen följs. Verkets tillsyn omfattar dock inte Sveriges riksbank, verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen eller verksamhet hos Kronofogdemyndigheten.

Kreditprövning

För att bedöma låntagarens betalningsförmåga ska den näringsidkare som lämnar lånet göra en kreditprövning som grundar sig på tillräckliga uppgifter om låntagarens ekonomiska förhållanden. Utifrån uppgifterna ska en beräkning göras av konsumentens betalningsförmåga, vilket avgör om den sökta krediten ska beviljas eller avslås, (12 §). Syftet med kreditprövningen är att motverka överskuldssättning hos konsumenter och att betona kreditgivarens ansvar för att skuldsättningen inte blir alltför omfattande i det enskilda fallet.

Kreditköp

Enligt konsumentkreditlagen gäller särskilda bestämmelser för kreditköp, t.ex. om kontantinsats (26 §), köparens rätt att framställa invändningar mot säljaren och kreditgivaren (29 §) och möjligheterna att göra gällande ett förbehåll om återtaganderätt (38 §).

Med kreditköp avses ett köp av en vara eller tjänst som finansieras genom en kredit som lämnas av säljaren, eller annan kreditgivare, om det görs på grund av en överenskommelse mellan denne och säljaren eller om varan eller tjänsten anges i kreditavtalet (2 §). Ett kreditköp består således av två avtal, ett köpeavtal och ett kreditavtal. Vid ett kreditköp ska köparen betala en handpenning på minst 20 procent av varans kontantpris, om inte särskilda förhållanden föranleder annat (26 §). Bestämmelsen i 26 § KkrL är en konsumenträttslig skyddsbestämmelse och behandlar inte uttryckligen frågan om värdering av eventuella säkerheter som lämnas i samband med kreditgivningen. Eftersom det maximala lånebeloppet vid ett kreditköp uppgår till 80 procent av den köpta varan sker dock alltid en marknadsvärdering vid lånetillfället. I vilka fall ett avtal ska anses utgöra ett kreditköp berörs i motivuttalanden till 2 § KkrL. Av prop. 2009/10:242 s. 87 framgår att det är ett kreditköp när säljaren av varan eller tjänsten lämnar kredit. Men även krediter som lämnas av någon annan än säljaren kan omfattas. I dessa fall kan det vara fråga om ett kreditköp om någon av två situationer föreligger. Den första situationen är när det finns en överenskommelse mellan säljaren och kreditgivaren. Exempelvis är ett köp genom utnyttjande av en kontokortskredit ett kreditköp. Den andra situationen är när varan eller tjänsten anges i kreditavtalet. Det är inte tillräckligt att det av avtalet framgår att krediten ska användas för konsumtion eller "för bilköp" utan det krävs att köpet av en viss vara eller en viss tjänst kan identifieras genom kreditavtalet.

Återtagandeförbehåll

Vid ett kreditköp är det möjligt för säljaren av en vara att avtala med köparen om rätt att återta varan om köparen inte fullgör sin del av kreditköpsavtalet. Återtagandeförbehållet ger säljaren ett sakrättsligt skydd, vilket innebär en bättre rätt till den sålda varan än tredje man. Som exempel är det sakrättsliga skyddet aktuellt ifall köparen försätts i konkurs innan köpeskillingen har betalats till fullo, eller om köparen säljer vidare varan utan att tillfråga säljaren. För att långivaren ska kunna åberopa ett återtagandeförbehåll krävs det att förbehållet är giltigt enligt avtalsrättsliga regler och principer. Ett återtagandeförbehåll är normalt skriftligt, även om ett sådant krav inte följer av lag. Den aktuella varan kan då identifieras i kreditköpsavtalet. Därutöver regleras säljarens möjlighet till återtagandeförbehåll i 38 och 39 §§ KkrL. Där framgår att ett förbehåll som ger kreditgivaren rätt att återta en vara endast kan göras gällande ifall förbehållet gjordes av säljaren i samband med köpet, samt att långivaren har rätt att få betalt i förtid. För att en långivare ska ha rätt att få betalt i förtid krävs det att det finns ett förbehåll om detta i kreditavtalet samt att konsumenten är i dröjsmål, att ställd kreditsäkerhet har försämrats avsevärt eller att det står klart att konsumenten inte kommer betala sin skuld. Återtagandeförbehåll kan bara användas för vissa typer av varor som är lämpade att utgöra säkerhet för ett lån. Omständigheter av betydelse för denna bedömning är bl.a. varans värde, dess värdebeständighet och dess andrahandsvärde på marknaden (se prop. 1976/77:123 s. 129).

4 Avdrag för ränteutgifter

4.1 Rätten till avdrag bör begränsas

Promemorians bedömning: Ränteutgifter i inkomstslaget kapital bör bara få dras av om de är hänförliga till lån som uppfyller vissa särskilda förutsättningar gällande värdering av säkerheter och maximal belåningsgrad.

Skälen för promemorians bedömning: Den generella avdragsrätten för ränteutgifter för fysiska personer sänker hushållens kostnader för alla typer av lån, även för lån till konsumtion. Marknaden för konsumtionslån, både med och utan säkerhet, har vuxit snabbt de senaste åren och finansierar i ökande grad det svenska folkets konsumtion. Finansinspektionen har konstaterat att ökningen kan bero på flera faktorer, däribland god ekonomisk utveckling, ökade löner, stigande priser på konsumtionsvaror samt en ökad befolkning (Svenska konsumtionslån, 2022 s. 6). Dessutom har utbudet och marknadsföringen av konsumtionslån ökat. Nya produkter för betalningar och lån samt fler aktörer har gjort dessa lån mer lättillgängliga. Ökningen av konsumtionslånen, framför allt de konsumtionslån utan säkerhet där långivare tar ut en högre ränta för att kompensera sig för den högre risken, medför ökade risker för att låntagare ska få betalningsproblem. Samtidigt som hushållens konsumtionslån har ökat har skulder hos inkassoföretagen och Kronofogdemyndigheten ökat ännu mer. Bristfällig kvalitet på kreditprövningar har identifierats som en viktig förklaring till allvarliga betalningsproblem och ökad överskuldssättning hos konsumenter. Detta gäller särskilt för s.k. blancolån, dvs. lån som lämnas helt utan säkerhet (se bl.a. SOU 2023:38 s. 207). Med tanke på de risker som ofta är förknippade med dessa lån, både för den enskilde låntagaren och för hushållssektorn i stort, finns det goda samhällsekonomiska skäl för att motverka den ökade skuldssättningen när det gäller blancolån. Det bör därför övervägas att avskaffa avdragsrätten för ränta på vissa lån.

Lån som lämnas mot säkerhet minskar risken för överbelåning. Att lån lämnas mot säkerhet bidrar också till en mer robust och förutsägbar ekonomisk miljö. Detta förutsätter naturligtvis att säkerhetens värde motsvarar lånebeloppet. Det bedöms emellertid inte vara praktiskt genomförbart att avskaffa avdragsrätten bara för ränteutgifter på lån som saknar säkerhet. En reglering som innebär att bara ränta på lån med säkerhet får dras av förutsätter att det kan säkerställas att marknadsvärdet av en lämnad säkerhet motsvarar lånebeloppet. I annat fall kan bestämmelserna enkelt kringgås. Det saknas dock näringsrättslig reglering som på ett heltäckande sätt reglerar förhållandet mellan maximal belåning och värdet av ställda säkerheter. Detta innebär en risk för att aktörerna på kreditmarknaden anpassar sina erbjudanden i syfte att låntagarna ska få, eller bibehålla, avdragsrätt för ränteutgift på vissa lån. En långivare skulle exempelvis kunna acceptera att ett objekt med ett marknadsvärde på 50 000 kronor ställs som säkerhet för ett lån på 250 000 kronor. För att kompensera för den ökade risken skulle räntan på ett sådant lån bli högre än om en adekvat säkerhet hade ställts för hela lånebeloppet. Långivaren

kan inte heller tillgodoräkna sig hela kreditbeloppet i kapitaltäckningshänseende. Ett sådant arrangemang skulle dock innebära att låntagaren får tillgodoräkna sig avdragsrätt för ränta på hela lånet, vilket inte är motiverat eftersom säkerhetens värde bara motsvarar en del av lånebeloppet. Det kan inte heller åläggas Skatteverket att kontrollera värdet av de skattskyldigas säkerheter. Detta skulle bli administrativt betungande och kräva ytterligare resurser samt uppbyggnad av kompetens inom myndigheten.

Mot bakgrund av den ovan beskrivna problematiken bör därför reglerna om avdrag för utgiftsränta i inkomstslaget kapital ändras. I stället för en generell rätt för fysiska personer att dra av ränteutgifter bör rätten till avdrag begränsas till att gälla bara för ränteutgifter på lån som uppfyller vissa särskilda förutsättningar gällande värdering av säkerheter och maximal belåningsgrad. Det bör även krävas att det är möjligt för Skatteverket att på ett enkelt sätt kontrollera att det objekt som låntagaren har ställt som säkerhet för ett lån har funnits i låntagarens ägo under hela den period för vilken avdrag yrkas.

Avdragsrätten för ränta i inkomstslaget näringsverksamhet berörs inte av förslagen i denna promemoria.

4.2 Ränta på lån med säkerhet i bostad

Promemorians förslag: Ränteutgift ska dras av om utgiften är hänförlig till ett lån som är förenat med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt, eller om det är förenat med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet.

Ränteutgift ska även dras av om lånet avser finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad och avsikten är att lånet ska omvandlas till ett lån med säkerhet i bostaden när byggnationen är slutförd.

I båda fallen ska lånet ha lämnats av ett kreditinstitut eller en kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter.

Skälen för promemorians förslag

Ränta på lån med säkerhet i bostad ska dras av

Enligt nuvarande ordning bör kreditinstitut och kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter begränsa lån som lämnas mot säkerhet i bostad till 85 procent av bostadens marknadsvärde vid lånetillfället. Därutöver finns tydliga regler, bl.a. i lagen om verksamhet med bostadskrediter om hur säkerheter ska värderas. I avsnitt 4.1 görs bedömningen att ränta bara bör dras av om den är hänförlig till lån som uppfyller vissa särskilda förutsättningar gällande värdering av säkerheter och maximal belåningsgrad. Lån som lämnas mot säkerhet i bostad tillhör denna kategori och räntan på sådana lån bör således vara avdragsgill. Avdrag ska därför göras för ränta på lån som är förenat med panträtt i fast egendom, tomträtt, bostadsrätt eller liknande rätt, eller om det är förenat med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet. Kreditinstitut och kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med

bostadskrediter omfattas i dag av Finansinspektionens allmänna råd om bolånetak. Även om det allmänna rådet upphävs eller ändras, gäller för dessa aktörer bestämmelser i lagen om verksamhet med bostadskrediter gällande värdering av säkerhet i bostad (se avsnitt 3.2). Det är därför lämpligt att uppställa som krav för avdragsrätt för ränta att lånet ska ha lämnats av ett kreditinstitut eller en kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter.

Ränta på byggnadskreditiv ska dras av

Byggnadskreditiv är ett samlingsnamn på ett lån som används för att täcka stora kostnader vid ny-, till- eller ombyggnad på en fastighet. Andra namn på byggnadskreditiv är byggnadslån, bygglån, eller byggkreditiv. Ett byggnadskreditiv som lämnas vid nybyggnation fungerar så att långgivaren gör en förhandsbedömning om vad det färdiga bygget kommer att vara värt. Om ansökan beviljas, ger långgivaren en kredit på hela kreditivbeloppet. Allteftersom fakturorna för bygget kommer in, betalar långgivaren dessa. Vissa långgivare betalar ut hela byggnadskreditivet i en klumpsumma, medan andra betalar först efter att fakturorna har skickats in. Centralt för kreditivet är att låntagaren bara betalar ränta för den del av kreditivet som används. Vidare är en förutsättning för att långgivaren ska göra utbetalningarna att projektet följer planen. Det finns inget som hindrar att låntagaren använder en viss del av byggnadskreditivet för att finansiera andra utgifter än att betala fakturor, t.ex. för att göra egna inköp till husbygget. När byggnationen är avslutad omvandlas byggnadskreditivet till ett bolån. Ofta är byggnadskreditiv dyrare än bolån. Det beror dels på att räntan för byggnadskreditiv är högre än för bolån, dels för att det tillkommer en uppläggningsavgift för byggnadskreditivet. För att ett byggnadskreditiv ska beviljas krävs antingen att den tomt som ska byggas ställs som säkerhet för lånet, eller i de fall lånet lämnas för byggnation på en fastighet som inte ägs av låntagaren, att låntagaren betalar en handpenning som normalt uppgår till 15–30 procent av byggkostnaden. Om fastigheten ställs som säkerhet för byggnadskreditivet kan banken enligt nuvarande ordning högst låna ut ett belopp som motsvarar 85 procent av fastighetens marknadsvärde. Med marknadsvärdet menas i det här fallet det förväntade marknadsvärdet när byggnationen är färdigställd.

Till den del ett byggnadskreditiv lämnats mot panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt, eller om det är förenat med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, bör samma villkor som under föregående rubrik gälla för rätt till avdrag. Även i andra fall, när sådan säkerhet saknas, är ett byggnadskreditiv hänförligt till en bostad och är förenat med en maximal belåningsgrad som i förhållande till det förväntade byggnadsvärdet. Det är vidare under en begränsad tid som sådana byggnadskreditiv saknar säkerhet i t.ex. fast egendom eftersom syftet är att det ska omvandlas till ett bolån när byggnationen är slutförd. Mot denna bakgrund bör ränta på byggnadskreditiv få dras av. Som krav bör ställas att lånet ska avse finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad. Rätten till avdrag bör avse alla former av byggnader på en privatbostadsfastighet. Det sistnämnda följer av att avdraget görs i inkomstslaget kapital. Vidare bör avsikten vara att lånet ska omvandlas till

ett lån med säkerhet i bostad när byggnationen är slutförd. Därför bör som krav för avdragsrätt gälla att byggnadskreditivet ska lämnas av sådana långivare som omfattas av förslaget om avdragsrätt för ränta på lån som är förenade med panträtt i bostad, dvs. kreditinstitut och kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter.

Ränta på övriga bostadsrelaterade lån ska inte dras av

Utöver ovan angivna lån med bostad som säkerhet och byggnadskreditiv finns även andra lån som är fastighets- och byggnadsrelaterade men som inte bör ligga till grund för avdragsrätt. Som exempel kan nämnas blancolån som tas i syfte att täcka kontantinsatsen vid ett bostadsköp. Eftersom lånet inte är förenat med säkerhet i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet ska räntan inte ska dras av. Inte heller ränta på andra former av finansiering som är hänförlig till en bostad, men som inte lämnas mot säkerhet, ska dras av. I den kategorin faller exempelvis s.k. överbrygningslån som lämnas utan säkerhet under perioden mellan att en ny bostad förvärvas och en befintlig bostad säljs.

Lagförslag

Förslaget medför införandet av 42 kap. 6 b § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL.

4.3 Ränta på lån med säkerhet i fordon eller båt

Promemorians förslag: Ränteutgift för lån med ett fordon eller en båt som säkerhet ska dras av om följande villkor är uppfyllda: säljaren av varan och långivaren ska vara näringsidkare, lånet ska vara förenat med säkerhet i varan och varan och låntagaren ska kunna identifieras genom uppgifter i kreditavtalet. För fordonslån krävs därutöver att fordonet ska vara registrerat på låntagaren i Transportstyrelsens vägtrafikregister.

Skälen för promemorians förslag

Ränta på fordonslån och båtlån ska dras av

Det bör enligt avsnitt 4.1 föreligga grundläggande förutsättningar gällande värdering av säkerheter och maximal belåningsgrad för att ränta på lån bör få dras av. Vid lån som finansierar förvärv av fordon och båtar bedöms sådana förutsättningar kunna föreligga, under förutsättning att fordonet eller båten ställs som säkerhet för lånet och förvärvet utgör ett kreditköp enligt konsumentkreditlagen (se avsnitt 3.4). När exempelvis ett fordon förvärvas genom ett kreditköp begränsas den maximala belåningsgraden till 80 procent av marknadsvärdet vid köptillfället. Värdet på säkerheten kommer därmed alltid att överstiga lånebeloppet vid köptillfället.

Till skillnad från lån med säkerhet i bostad finns gällande ränta på lån som finansierar köp av fordon och båtar inte skäl att uppställa krav på att lånet ska ha lämnats av ett kreditinstitut eller en kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter för att den ska vara

avdragsgill. För att säkerställa att konsumentkreditlagens bestämmelser är tillämpliga på de lån som innebär rätt till ränteavdrag bör det dock uppställas ett krav på att långivaren är en näringsidkare. Vidare ska försäljning av fordon eller båtar mellan privatpersoner inte omfattas av förslaget. För att avdragsrätt ska föreligga för ränta på lån till fordon och båtar ska därför krävas att även säljaren är en näringsidkare. Angående kravet på säkerhet finns för fordon och båtar inte samma möjligheter till panträtt som för exempelvis fast egendom. Ett fordon eller en båt ska normalt disponeras av köparen redan efter att köpeavtalet har ingåtts och kan därför inte kvarstå i säljarens besittning. Inte heller kan pantbrev tas ut i sådan egendom. Det bör vid kreditköp av fordon och båtar därför inte närmare föreskrivas vilket slags säkerhet som ska krävas för ränteavdrag. Det bör vara tillräckligt att lånet är förenat med säkerhet, t.ex. i form av ett återtagandeförbehåll, vilket är en säkerhetsrätt som ger en säljare rätt att återta en såld vara från en köpare om förutsättningarna för förbehållet är uppfyllda (se avsnitt 3.4).

Vidare bör krävas att såväl fordonet eller båten som låntagaren kan identifieras genom uppgifter i låneavtalet. Det utgör dock normalt inte ett problem vid sådana köp som nu är aktuella, där den köpta varan ställs som säkerhet för skulden. Låneavtalet kommer då alltid att innehålla uppgifter om låntagaren och det specifika fordonet eller båten.

Fordon som är registrerade i vägtrafikregistret ska omfattas av avdragsrätten

En förutsättning för avdragsrätt för ränta på lån för köp av fordon bör vara att Skatteverket på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt kan kontrollera att fordonet som ställts som säkerhet för ett visst lån ägs av den skattskyldige som yrkar avdrag för utgiftsränta. Som ytterligare villkor för avdragsrätt bör därför gälla dels att fordonet finns registrerat hos Transportstyrelsen i vägtrafikregistret, dels att den som begär avdrag är registrerad som ägare i registret. Enligt 5 § lagen (2019:370) om fordons registrering och användning ska följande motordrivna fordon och släpfordon registreras i vägtrafikregistret för att få användas:

- bilar
- motorcyklar
- mopeder klass I
- traktorer
- motorredskap klass I
- terrängmotorfordon
- motorredskap klass II (i vissa fall)
- släpfordon som dras av bilar
- släpvagnar (i vissa fall).

Genom kopplingen till vägtrafikregistret säkerställs även att Skatteverket kan kontrollera att en säkerhet, t.ex. i form av ett återtagandeförbehåll har förelegat under den period för vilken avdrag yrkas. Enligt 5 kap. 8 § förordningen (2019:383) om fordons registrering och användning framgår att det i en anmälan om ägarbyte ska anges om en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet har överlåtit fordonet genom kreditköp med förbehåll om återtaganderätt eller har upplåtit fordonet med nyttjanderätt

för en bestämd tid om minst ett år. I det förstnämnda fallet ska uppgift lämnas om slutdatum för den förbehållna återtaganderätten. Om ett förbehåll om återtaganderätt har upphört eller om slutdatumet har ändrats, ska den som enligt registret har förbehållit sig rätt att återta fordonet genast anmäla ändringen till Transportstyrelsen. Detsamma gäller om förbehållet om återtaganderätt har överlåtits (10 §).

Att ställa krav på att fordonet måste vara registrerat i Sverige skulle dock riskera att komma i konflikt med EU-rätten. Det bör vara tillräckligt att fordonet har registrerats i en annan stat inom EES, i ett register som motsvarar Transportstyrelsens vägtrafikregister.

Båtar ska omfattas av avdragsrätten

En båt är ett fartyg med största längd upp till och med 24 meter (1 kap. 2 § sjölagen [1994:1009]). Svenska båtar som har en största längd av minst 15 meter ska registreras i Transportstyrelsens sjöfartsregister, oavsett vad båtarna används till (4 § lagen [1979:377] om registrering av båtar). Båtar med en största längd understigande 15 meter som inte används yrkesmässigt eller som används till fritidsändamål kan registreras på ägarens begäran om de har en största längd överstigande fem meter. Om det finns särskilda skäl kan även båtar under fem meters längd registreras (5 § samma lag). Även för båtar finns det en möjlighet att i fartygsregistrets båtdel anteckna uppgift om att förvärvet är förenat med villkor som innefattar äganderättsförbehåll eller som är att jämställa med ett sådant förbehåll. Ansökan om anteckning av äganderättsförbehåll görs av den som står antecknad som ägare i fartygsregistret (4 kap. 5 § fjärde punkten fartygsregisterförordningen (1975:927)).

Det kan konstateras att det saknas bestämmelser om obligatorisk registrering i sjöfartsregistret när båtens längd understiger 15 meter. Vidare är uppgift om ett eventuellt äganderättsförbehåll alltid frivilligt att anteckna. Det är därför inte i samtliga fall möjligt för Skatteverket att genom slagning i registret kontrollera vem som är ägare till en viss båt, eller om det finns ett giltigt återtagandeförbehåll. Skatteverket kan dock i förekommande fall begära in sådana uppgifter av den skattskyldige. Ränteutgifter på lån hänförliga till båtar bör därför dras av oavsett om de finns registrerade i sjöfartsregistret. I den mån uppgifter finns registrerade i sjöfartsregistret kommer de ha betydelse för Skatteverkets handläggning och kontroll. Nuvarande personuppgiftsreglering möjliggör för Skatteverket att i beskattningsdatabasen behandla uppgifter från sjöfartsregistret inom ramen för ett ärende. Förutom att uppgifter i sjöfartsregistret kan ha betydelse vid handläggningen av enskilda ärenden kan det dock, beroende på mängden uppgifter om båtar som registreras i registret, också finnas intresse för Skatteverket att göra mer omfattande kontroller mot registret. Om det framkommer att det finns behov av, och underlag för, sådana kontroller kan ändringar behöva övervägas i förordningen om (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet för att möjliggöra en effektiv hantering.

Lagförslag

Förslaget medför införandet av 42 kap. 6 c § IL.

4.4 Lån från utländska långgivare inom EES eller i en stat med avtal om informationsutbyte ska omfattas av avdragsrätten

Promemorians förslag: Ränteutgifter för lån med bostad, fordon eller båt som säkerhet ska dras av om långgivaren hör hemma i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en artikel om informationsutbyte. Ränteutgiften ska också dras av om lånet är hänförligt till ett fast driftställe i en sådan stat. Om den utländska långgivaren inte uppfyller något av dessa villkor ska ränteutgiften inte dras av.

Promemorians förslag: Bolånetaket och de övriga regler om värdering av säkerhet i form av pant i bostad som beskrivs i avsnitt 3.2 gäller i vissa delar även för utländska långgivare och kreditförmedlare som bedriver verksamhet i Sverige och omfattas av lagen om verksamhet med bostadskrediter. En utländsk långgivare som lämnar ett lån mot säkerhet i en utländsk bostad till en person som är skattskyldig i Sverige omfattas dock inte av svensk rätt. För att förslaget inte ska innebära en otillåten restriktion av den fria rörligheten för kapital bör även utländska långgivare hemmahörande inom EES omfattas av förslaget. Eftersom den fria rörligheten för kapital även gäller mot tredjeland bedöms dock förslaget i denna del inte kunna begränsas till att gälla länder inom EES. Även långgivare som har hemvist i ett land utanför EES som har ingått ett skatteavtal med Sverige vilket innehåller en klausul om informationsutbyte bör därför omfattas av förslaget. Om lånet är hänförligt till ett fast driftställe utanför Sverige bör samma krav om belägenhet ställas på det fasta driftstället.

Det förekommer att personer som är skattskyldiga i Sverige äger fastigheter utomlands som har finansierats med lån från en utländsk bank mot säkerhet i den utländska fastigheten. Den utländska långgivaren omfattas i ett sådant fall inte av det svenska bolånetaket. Det kan konstateras att bolånetak vid en internationell jämförelse är en vanligt förekommande makrotillsynsåtgärd och att många av EU:s medlemsstater har någon form av begränsning av den maximala belåningsgraden för bostäder. Även om så inte är fallet i samtliga länder får sannolikheten för rena kringgåendetransaktioner genom användandet av utländska bolån betraktas som låg och bör kunna accepteras inom ramen för förslaget. I det sammanhanget bör även beaktas de kontrollmöjligheter som Skatteverket ges genom tillämpligt informationsutbytesavtal.

Även när det gäller lån med säkerhet i fordon eller båt bör det inte vara någon skillnad mellan lån som lämnas av svenska och utländska långgivare. Förslaget skulle annars riskera att innebära en otillåten restriktion av den fria rörligheten för kapital. Eftersom den fria rörligheten för kapital gäller även mot tredjeland bedöms förslaget inte heller i denna del kunna begränsas till att enbart gälla länder inom EES. Ränteutgift på lån med fordon eller båt som säkerhet bör därför kunna dras av om långgivaren hör hemma i en stat inom EES eller, om långgivaren inte hör hemma inom EES, i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en

artikel om informationsutbyte. Även om lånet är hänförligt till ett fast driftställe i en sådan stat bör räntan kunna dras av.

Förutom ovannämnda villkor gällande den utländska långgivarens, eller det fasta driftställets, belägenhet bör för avdragsrätt även gälla att långgivaren motsvarar en sådan svensk långgivare som kan lämna lån på vilka ränteutgifterna ska dras av. När det gäller lån med bostad som säkerhet ska således den utländska långgivaren vara ett kreditinstitut eller motsvara en kreditgivare med tillstånd enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter. Vad som avses med kreditinstitut i inkomstskattelagen framgår av 2 kap. 4 a §. Det ordet omfattar såväl svenska som utländska företeelser och kräver ingen ytterligare reglering. När det gäller lån som lämnas av kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter bör en utländsk långgivare anses motsvara en sådan kreditgivare om två villkor är uppfyllda: om långgivaren driver en verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i den lagen och långgivaren står under betryggande tillsyn av en myndighet i det land där den har sitt säte (jfr 2 kap. 7 § lagen om verksamhet med bostadskrediter). Detta bör uttryckligen regleras i inkomstskattelagen. För lån med fordon eller båt som säkerhet gäller att den utländska långgivaren ska motsvara en näringsidkare. Av 2 kap. 2 § IL framgår att termer och uttryck som används i lagen också motsvarar utländska företeelser om det inte anges eller framgår av sammanhanget att bara svenska företeelser avses. Även utländska företeelser som motsvarar en svensk näringsidkare omfattas således av ”näringsidkare”. Någon ytterligare reglering i inkomstskattelagen för att uppnå det krävs således inte.

Lagförslag

Förslaget medför införandet av 42 kap. 6 b § andra stycket och 6 d § IL.

4.5 Ränta på övriga lån ska inte dras av

Promemorians förslag: Ränta på andra lån än lån till bostad, fordon eller båt ska inte dras av. Det gäller exempelvis ränteutgifter för lån med säkerhet i värdepapper och på lån som lämnas av en fysisk person.

Skälen för promemorians förslag: I avsnitt 4.1 görs bedömningen att i stället för en generell rätt för fysiska personer att dra av ränteutgifter bör rätten till avdrag begränsas till att gälla bara ränteutgifter för lån som uppfyller vissa särskilda förutsättningar gällande värdering av säkerheter och maximal belåningsgrad. Enligt promemorians bedömning uppfyller lån till bostad, fordon och båt dessa krav, se avsnitt 4.2 och 4.3. Ränta på övriga typer av lån ska således inte dras av, även om säkerhet ställts för lånet. Det gäller exempelvis för ränta på värdepapperslån och lån från fysiska personer.

Ett värdepapperslån är ett lån där låntagaren ställer sina värdepapper som säkerhet för lånet. Om låntagaren inte kan betala tillbaka lånet så har långivaren rätt att sälja låntagarens värdepapper för att få tillbaka de utlånade pengarna. Långivaren gör en bedömning av hur stort belåningsvärdet är på låntagarens värdepapper. Den maximala

belåningsgraden beror normalt på en sammantagen bedömning av flera faktorer som respektive värdepappers kursrisk och likviditetsrisk.

Långgivarna ser normalt till att det finns goda marginaler för att undvika tvångsförsäljningar av värdepapper för det fall att belåningsgraden överskrids. Enligt promemorians bedömning saknas dock i fråga om lån med värdepapper som säkerhet sådana förutsättningar gällande värdering av säkerheter och maximal belåningsgrad som enligt avsnitt 4.1 bör krävas för att avdragsrätt ska föreligga. Det finns ingen effektiv befintlig reglering som förhindrar t.ex. ett företag som lämnar lån till privatpersoner med värdepapper som säkerhet att låna ut större belopp än vad som motsvaras av säkerhetens värde. Det är inte heller lämpligt att införa sådana begränsningar i den skatterättsliga regleringen. Ränteutgift för sådana lån bör därför inte få dras av.

När det gäller lån mellan fysiska personer torde det vara ovanligt att sådana lån lämnas mot säkerhet, men det kan förekomma. En fysisk person skulle t.ex. kunna lämna ett lån till en annan fysisk person mot säkerhet i bostad eller fordon. I sådana fall finns det ingen särskild reglering som kan tillämpas för att säkerställa att säkerheten värderas på ett korrekt sätt och att lånebeloppet inte överstiger säkerhetens värde. Det är upp till parterna i låneavtalet att komma överens om villkoren för lånet, inklusive vilken eventuell säkerhet som ska ställas för lånet. När det nu bedöms att ränta bara ska dras av på lån som uppfyller vissa särskilda förutsättningar gällande värdering av säkerheter och maximal belåningsgrad föreslås därför att ränta på lån som lämnas av fysiska personer inte ska få dras av. Det gäller oavsett i vilket syfte den fysiska personen har tagit lånet.

Lagförslag

Förslaget medför ändring i 42 kap. 1 § IL.

4.6 Belopp som behandlas som ränta

Promemorians förslag: Belopp som behandlas som ränta ska dras av enligt samma regler som gäller för ränteutgifter, dvs. de ska dras av om de avser utgifter för vissa lån med bostad, fordon eller båt som säkerhet, eller lån för att finansiera en byggnation under vissa förutsättningar. Detta gäller för ersättning för utebliven ränta i samband med förtida inlösen av lån, räntekompensation vid överlåtelse av skuldebrev, livsvarig livränta och liknande ersättning för avyttrade tillgångar och värdet av en sådan ränteförmån som ska tas upp i inkomstslaget tjänst.

Fördelningsbelopp vid räntefördelning som ska tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet och tomträttsavgäld ska även fortsättningsvis dras av i inkomstslaget kapital.

Räntekompensation som betalas vid förvärv av marknadsnoterade andelar i en värdepappersfond eller en specialfond som bara innehåller svenska fordringsrätter ska inte behandlas som ränta. En sådan utgift ska i stället läggas till anskaffningsutgiften för fondandelarna.

Skälen för promemorians förslag

Som anges i avsnitt 3.1 finns det ett antal belopp som ska behandlas som ränta i inkomstslaget kapital. Bestämmelserna gäller för båda parter i en transaktion. Såväl inkomsten som utgiften ska således behandlas som ränta. I det följande avses dock, om inte annat anges, förhållandet för den som betalar räntan och som därmed har en utgift. Att utgifterna behandlas som ränta innebär i dag att de får dras av även om det saknas koppling till intäkternas förvärvande och bibehållande. Enligt bedömningen i avsnitt 4.1 bör räntor bara få dras av i vissa särskilt angivna fall. Detsamma bör som utgångspunkt gälla för utgifter som behandlas som ränta.

Ersättning när lån återbetalas i förtid

Av 42 kap. 7 § IL följer att om en låntagare vid förtida inlösen av lån betalar ersättning till långivaren för utebliven ränta, ska denna ersättning behandlas som ränta. Det bör gälla även fortsättningsvis. Till skillnad från vad som gäller i dag bör dock sådan ersättning bara få dras av om det handlar om utgift för ett lån av sådant slag som avses i den föreslagna 42 kap. 6 b–6 d §§ IL, dvs. lån till bostad, fordon eller båt.

Räntekompensation

Enligt 42 kap. 8 § IL ska räntekompensation som förvärvaren av ett skuldebrev betalar till överlåtaren för upplupen men inte förfallen ränta behandlas som ränta. Det handlar alltså om situationer när det sker ett byte av långgivare, dvs. när den som innehar en fordran överlåter den till någon annan. Räntekompensationen som betalas mellan långivarna bör få dras av i samma utsträckning som den motsvarande räntebetalningen från låntagaren till långivaren, dvs. i den utsträckning som utgiften avser ett lån till bostad, fordon eller båt.

I andra stycket samma paragraf finns en specialregel som anger att första stycket också ska tillämpas vid förvärv av marknadsnoterade andelar i en värdepappersfond eller en specialfond som bara innehåller svenska fordringsrätter. Bestämmelsen har införts på grund av att andelar i sådana fonder behandlas som skuldebrev och att räntekompensation därför kan vara en del av anskaffningsutgiften. I detta fall kan den ränta som kompensationen avser dock rimligtvis aldrig avse skulder som har koppling till fysiska personers innehav av bostäder, fordon eller båtar. Sådan räntekompensation bör därför inte längre behandlas som ränta, utan i stället ingå i anskaffningsutgiften för fondandelarna.

Räntefördelningsbelopp

Räntefördelning får eller ska göras av enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag, 33 kap. 1 § första stycket IL. I det följande avsnittet används bara enskilda näringsidkare för att beskriva den gruppen. Däri ingår också handelsbolagsdelägare som är fysiska personer.

Av 42 kap. 9 § IL framgår att fördelningsbelopp som vid räntefördelning ska dras av i inkomstslaget näringsverksamhet ska tas upp i inkomstslaget kapital. På motsvarande sätt ska fördelningsbelopp som tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet också dras av i inkomstslaget kapital.

Bestämmelserna om positiv räntefördelning i enskild näringsverksamhet har införts för att likställa enskilda näringsidkare med ägare i fåmansföretag. Därigenom är det även för enskilda näringsidkare möjligt att ta ut en del av resultatet från verksamheten som kapitalbeskattad inkomst. Om näringsidkaren har ett positivt kapitalunderlag i verksamheten (skillnaden mellan tillgångar och skulder) får avdrag göras i inkomstslaget näringsverksamhet för en beräknad ränta. Motsvarande belopp ska tas upp i inkomstslaget kapital. Negativ räntefördelning har införts för att motverka att enskilda näringsidkare allokera sina privata skulder till näringsverksamheten och drar av ränteutgifterna där. Om den enskilda näringsverksamheten är underkapitaliserad (dvs. har ett negativt kapitalunderlag för räntefördelning) ska ett belopp motsvarande räntan tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet och dras av i inkomstslaget kapital.

Den generella avdragsrätten för räntor i inkomstslaget kapital föreslås nu avskaffas. Undantag föreslås för räntor som är hänförliga till lån med säkerhet i bostäder eller fordon. Det kan konstateras att avdraget för räntefördelningsbelopp inte har samband med ett sådant lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt som i allmänhet ska leda till avdrag för ränteutgiften. Utgångspunkten i förhållande till den nya principen för ränteavdrag i inkomstslaget kapital är således att detta avdrag bör avskaffas.

Syftet med negativ räntefördelning är att motverka att enskilda näringsidkare hänför privata skulder till verksamheten. Förslaget att slopa avdragsrätten i inkomstslaget kapital för vissa ränteutgifter ökar incitamenten att i stället hänföra sådana skulder till inkomstslaget näringsverksamhet för de som har den möjligheten. Bedömningen är dock att de motverkande regler som finns är tillräckliga för att hindra en sådan utveckling. Det saknas således skäl för att i dagsläget skärpa beskattningen av enskilda näringsidkare genom att slopa avdraget i inkomstslaget kapital vid negativ räntefördelning.

Bedömningen gäller även för fysiska personer som är delägare i svenska handelsbolag. Eftersom ett handelsbolag har mer än en delägare bör det normalt vara svårare för en enskild delägare att ta upp privata skulder i bolaget. Det gäller dock inte om delägarna är närstående eller av annan anledning samarbetar kring förfarandet.

Tomträttsavgäld och livränta

I 42 kap. 10 § IL finns hänvisningar till några andra lagrum som innehåller bestämmelser om belopp som ska behandlas som ränta. I första stycket som behandlar tomträttsavgäld finns en hänvisning till 42 kap. 27 § IL. I det hänvisade lagrummet framgår att tomträttsavgälder behandlas som ränteutgifter. Tomträtt är en form av hyra av fastighet från det allmänna under obegränsad tid, se 13 kap. jordabalken. För den som innehar en fastighet med tomträtt kan tomträttsavgälden sägas motsvara räntan på ett bostadslån för den som förvärvat en bostad. Tomträttsavgäld ska därför även fortsättningsvis dras av som en ränteutgift. Bestämmelsen om detta bör dock flyttas från 42 kap. 27 § IL till den nya 42 kap. 6 e § IL. Det innebär även att hänvisningen i 42 kap. 10 § första stycket IL ska slopas.

I 42 kap. 10 § andra stycket IL finns hänvisningar till 44 kap. IL när det gäller i vilken utsträckning ersättningar i form av livränta och liknande

utbetalningar för avyttrade tillgångar räknas som ränta. Reglerna innebär att livsvarig periodisk ersättning för förvärvade tillgångar delas upp på en del som kapitalvinstbeskattas och en del som behandlas som ränta. Räntedelen behandlas som en skuldränta för utbetalaren.

Avdrag för ränteutgifter begränsas nu till att gälla bara räntor kopplade till vissa lån som lämnas av företag. Räntekomponenten i en periodisk ersättning kan ses som ränta på ett lån från säljaren till köparen av tillgången. I den utsträckning det fortfarande förekommer sådana avtal torde de främst ingå av närstående fysiska personer. En livsvarig livränta ska nämligen vara knuten till en eller flera personers liv. Även om denna typ av ersättning sannolikt är mycket ovanlig i lånesituationer mellan två oberoende parter där långivaren är ett företag kan det inte helt uteslutas. Det skulle därför leda för långt att helt slopa rätten till avdrag för räntekomponenten i dessa fall. Om det skulle förekomma att en fysisk person förvärvar t.ex. ett fordon av ett företag mot en livsvarig periodisk ersättning får rätten till avdrag för räntedelen bestämmas i det enskilda fallet med tillämpning av de nu föreslagna bestämmelserna om rätt till avdrag för ränteutgifter. Avdrag för ränteutgiften ska då göras om samtliga kriterier för detta är uppfyllda (säljaren är ett företag som har säkerhet i fordonet och fordonet är registrerat på köparen i vägtrafikregistret).

Ränteförmån

Av 42 kap. 11 § IL framgår att ett belopp som motsvarar värdet av en sådan ränteförmån som enligt 61 kap. 15–17 §§ IL ska tas upp i inkomstslaget tjänst också ska dras av i inkomstslaget kapital. Även avdragsrätten för ränteförmån bör knytas till förekomsten av ett sådant lån som medför att räntan får dras av. För att beloppet ska få dras av krävs att det lån som föranleder ränteförmånen är ett sådant lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt som anges i 42 kap. 6 b–6 d §§ IL.

Lagförslaget

Förslaget medför att 42 kap. 27 § IL upphävs och att ändringar görs av 42 kap. 8, 10 och 11 §§ IL.

4.7 Räntor och avgifter som enligt 9 kap. inkomstskattelagen inte får dras av

Promemorians bedömning: Bestämmelserna i inkomstskattelagen om räntor och avgifter som inte får dras och som gäller för samtliga inkomstslag bör inte ändras.

Skälen för promemorians bedömning: I 9 kap. 7 och 8 §§ IL anges vissa räntor och avgifter som inte är avdragsgilla. Bland annat gäller att avdrag inte ska göras för studiemedelsavgift, ränta på skuld som avser betalningsskyldighet för underhållsstöd, avgift på återbetalningsbelopp för bostadsbidrag ränta på s.k. förbjudna lån samt för räntor och avgifter för skatter m.m. När huvudregeln i inkomstslaget kapital ändras så att bara ränta på lån som uppfyller vissa förutsättningar ska dras av, uppstår frågan om det är nödvändigt att i 9 kap. IL reglera att vissa räntor och avgifter

inte får dras av. Bestämmelserna i 9 kap. 1L är dock tillämpliga förutom för inkomstslaget kapital även för inkomstlagen näringsverksamhet och tjänst. Det föreslås därför inga ändringar av bestämmelserna om räntor och avgifter i 9 kap. 7 och 8 §§ 1L.

4.8 Ränteavdrag för utomlands bosatta

Promemorians förslag: Begränsat skattskyldiga ska dra av ränteutgifter hänförliga till lån på bostad, fordon eller båt under förutsättning att det är fråga om utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster.

Begränsat skattskyldiga som har begärt att få sina tjänsteinkomster beskattade enligt inkomstskattelagen i stället för enligt lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, SINK, eller som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet för inkomster från ett fast driftställe eller en fastighet i Sverige, ska dra av sådana ränteutgifter även om de inte är utgifter för att förvärva eller bibehålla inkomster.

Ränteutgifter ska dras av bara till den del de inte har kunnat dras av i hemlandet. Vidare krävs att den skattskyldige är bosatt i en utländsk stat inom EES och att dennes överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige. Ränteutgifterna ska ha betalats under den tid som den skattskyldige varit bosatt inom EES.

Skälen för promemorians förslag: Begränsat skattskyldiga är bara undantagsvis skattskyldiga för sina kapitalinkomster. Den nuvarande generella avdragsrätten för ränteutgifter gäller därför inte för begränsat skattskyldiga, som bara ska dra av sådana ränteutgifter som är hänförliga till att förvärva eller bibehålla inkomster. När det nu föreslås att ränta som huvudregel inte ska dras av bör begränsat skattskyldiga, i likhet med vad som gäller för obegränsat skattskyldiga, ha rätt att dra av ränta på lån som är hänförliga till bostad, fordon eller båt, om inkomsten till vilken räntan hör ska beskattas i Sverige. Begränsat skattskyldiga ska dock bara dra av sådana ränteutgifter som är nödvändiga för att förvärva eller bibehålla inkomster. Det innebär att ränta på lån för privat konsumtion inte ska dras av. Däremot ska ränta dras av för exempelvis ett lån som upptagits för att finansiera en privatbostad, under en period som bostaden varit uthyrd, om hyresinkomsten beskattas i Sverige.

Begränsat skattskyldiga som har begärt att få sina tjänsteinkomster beskattade enligt inkomstskattelagen i stället för enligt SINK, eller som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet för inkomster från ett fast driftställe eller en fastighet i Sverige, ska dra av ränteutgifter på lån hänförliga till bostad och fordon även om de inte är utgifter för att förvärva eller bibehålla inkomster. Detta gäller bara till den del räntan inte har kunnat dras av i hemlandet. Den skattskyldige ska vara bosatt inom EES-området och ränta får bara dras av om den har betalats under den faktiska bosättnings tiden. Det föreligger således inte någon rätt till avdrag för ränta som har betalats under inkomståret men under tid som personen varit bosatt utanför EES. Slutligen gäller att den skattskyldiges överskott av

förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

Lagförslag

Förslaget medför ändring i 42 kap. 1 § IL.

5 Justerad kontrolluppgiftsskyldighet

5.1 Kontrolluppgift ska lämnas endast om vissa ränteutgifter

Promemorians förslag: Kontrolluppgift om ränteutgifter ska endast lämnas om ränteutgifter som ska dras av i inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen.

Skälen för promemorians förslag

Kontrolluppgift ska lämnas om ränteutgifter som ska dras av i inkomstslaget kapital

Kontrolluppgift ska enligt 18 kap. 1 § skatteförfarandelagen (2011:1244), förkortad SFL, lämnas för ränteutgifter. Kontrolluppgift ska bl.a. lämnas till ledning för bestämmande av underlag för att ta ut skatt, se 14 kap. 1 § SFL. När rätten att dra av ränteutgifter begränsas bör kontrolluppgiftsskyldigheten avseende ränteutgifter alltså justeras i motsvarande mån. Det föreslås därför att kontrolluppgift endast ska lämnas om sådana ränteutgifter som avses i de föreslagna bestämmelserna i 42 kap. 6 b–6 e §§ inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Det innebär att kontrolluppgift ska lämnas för ränteutgift på lån som lämnas av kreditinstitut eller bostadskreditinstitut (dvs. kreditgivare med tillstånd enligt lagen [2016:1024] om verksamhet med bostadskrediter) om lånet har lämnats mot panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt, eller om det är förenat med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet (42 kap. 6 b § 1 IL). Kontrolluppgift ska vidare lämnas för ränteutgift som avser byggnadskreditiv (42 kap. 6 b § 2 IL). Kontrolluppgift ska också enligt 42 kap. 6 d § IL lämnas för ränteutgift på lån som finansierar förvärv av ett fordon eller en båt och som är förenat med säkerhet i fordonet eller båten. För att ränteutgiften ska få dras av krävs att säljaren av fordonet eller båten och långgivaren är näringsidkare samt att fordonet eller båten och låntagaren identifieras i kreditavtalet. När det gäller ränteutgifter på lån som finansierar förvärv av ett fordon krävs också att fordonet är registrerat i vägtrafikregistret enligt lagen (2019:370) om fordons registrering och användning eller i ett motsvarande register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Av 18 kap. 2 § SFL följer att kontrolluppgift om ränteutgifter ska lämnas för fysiska personer och dödsbon. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta (18 kap. 5 § SFL).

Kontrolluppgift om belopp som behandlas som ränta och tomträttsavgäld

Enligt 42 kap. 7 och 8 §§ IL ska ersättning när lån betalas i förtid samt räntekompensation behandlas som ränta. Enligt den föreslagna 42 kap. 6 e § första stycket IL ska dessa belopp dras av om de avser utgift för sådana bostadslån, byggnadskreditiv, fordons- och båtlån som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ IL. I de fall ersättning när lån betalas i förtid samt räntekompensation härrör från ett sådant bostads-, fordons- eller båtlån omfattas de därmed av den föreslagna kontrolluppgiftsskyldigheten.

Enligt den föreslagna 42 kap. 6 e § IL ska tomträttsavgäld dras av och kontrolluppgift om tomträttsavgäld ska därmed lämnas.

Övriga frågor

Enligt 18 kap. 3 § första och andra styckena SFL ska kontrolluppgift lämnas av den som har tagit emot ränta och uppgiftsskyldiga är andra juridiska personer än dödsbon. Det finns inte behov av att ändra kretsen uppgiftsskyldiga på grund av den begränsade avdragsrätten för ränteutgifter.

I 18 kap. 3 § tredje stycket SFL finns ett undantag som anger att enskild som bara har tagit emot dröjsmålsränta inte behöver lämna kontrolluppgift. Av den nu föreslagna utformningen av kontrolluppgiftsskyldigheten följer att kontrolluppgift om dröjsmålsränta inte längre ska lämnas. Undantaget i tredje stycket fyller därmed inte längre någon funktion och bör upphävas.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 18 kap. 1 och 3 §§ SFL.

5.2 Kontrolluppgift under avtrappningsperioden

Promemorians förslag: Under år 2025 ska kontrolluppgift lämnas om ränteutgifter. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta. Om kontrolluppgiften avser en ränteutgift som enligt inkomstskattelagen berättigar till fullt avdrag ska det framgå av kontrolluppgiften.

Skälen för promemorians förslag

Uppgift om typ av ränteutgift behövs under övergångsperioden

Möjligheten till avdrag för ränteutgifter som inte avser bostads-, fordons- eller båtlån ska enligt förslaget trappas av under en tvåårsperiod. Under avtrappningsperioden kommer samtliga ränteutgifter fortsatt att vara avdragsgilla, om än i olika omfattning. Den generella skyldigheten att lämna kontrolluppgift om ränteutgifter i 18 kap. 1 § SFL bör därför fortsatt gälla under avtrappningsperioden.

Under avtrappningsperioden kommer vissa ränteutgifter få dras av i sin helhet medan andra ränteutgifter endast kommer få dras av till viss del. För att Skatteverket ska få ett korrekt underlag under denna period behöver myndigheten därför, utöver uppgift om mottagen ränta, också få uppgift om vad för typ av ränteutgift kontrolluppgiften avser. De

kontrolluppgiftsskyldiga kommer under denna period därför att behöva lämna ytterligare uppgifter utöver de uppgifter som lämnas i dag.

Ränteutgifter som berättigar till fullt avdrag ska särskiljas i kontrolluppgiften

Det kan ställas krav på att det för samtliga ränteutgifter också ska lämnas uppgift om vilken typ av lån ränteutgiften avser. En sådan lösning skulle innebära en ökad administration för samtliga uppgiftslämnare. När begränsningen av avdragsrätten för ränteutgifter är helt genomförd ska kontrolluppgift endast lämnas av de som mottar räntor hänförliga till bostads-, fordons- och båtån samt vissa belopp som behandlas som ränta. Övriga aktörer som i dag är skyldiga att lämna kontrolluppgift om ränteutgifter kommer inte längre att omfattas av kontrolluppgiftsskyldigheten. Det framstår därför som lämpligt att utforma den kontrolluppgiftsskyldighet som ska gälla under avtrappningsperioden på så sätt att den administrativa bördan för de aktörer vars kontrolluppgiftsskyldighet kommer att upphöra minimeras så långt som möjligt. Ett sätt att uppnå detta är att låta kontrolluppgiftsskyldigheten så som den ser ut i dagsläget kvarstå för de ränteutgifter där avdragsrätten ska fasas ut och att de ränteutgifter som berättigar till fullt avdrag särskiljs i kontrolluppgifterna. Denna lösning innebär att Skatteverket, om inte annat anges, kan utgå från att kontrolluppgiften avser en ränteutgift som ingår i avtrappningen och alltså endast berättigar till ett delvis avdrag.

Bestämmelsen i 18 kap. 5 § SFL om kontrolluppgiftens innehåll bör under år 2025 därför kompletteras på så sätt att om kontrolluppgiften avser en ränteutgift som enligt inkomstskattelagen berättigar till fullt avdrag ska det framgå av kontrolluppgiften. Från och med år 2026 ska i kontrolluppgiften återigen uppgift endast lämnas om mottagen ränta.

Personuppgiftsbehandling

Förslaget innebär att det under övergångsperioden ska framgå av de kontrolluppgifter som avser en ränteutgift som berättigar till fullt avdrag att det är fråga om en sådan ränteutgift. Om detta ska ske genom att den specifika lånetypen som räntan avser anges eller om uppgiftslämnaren endast behöver ange att det är fråga om en sådan ränteutgift som berättigar till fullt avdrag är upp till Skatteverket, som fastställer de formulär som används för att lämna kontrolluppgifter (se 38 kap. 1 § 1 SFL). Kontrolluppgift i inkomstslaget kapital lämnas för identifierade fysiska personer. Varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person utgör en personuppgift, se artikel 4.1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/697 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan kallad EU:s dataskyddsförordning. Ytterligare personuppgifter kommer i vissa fall alltså att behöva behandlas både av uppgiftslämnarna och av Skatteverket under övergångsperioden.

Det kommer att finnas en rättslig grund för behandlingen som är fastställd i nationell rätt. För uppgiftslämnarna är det fråga om att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse (dvs. att

lämna kontrolluppgift), jfr artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning. För personuppgiftsbehandlingen hos Skatteverket är den rättsliga grunden i första hand artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, dvs. att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Grunden för och syftet med behandlingen kommer att vara fastställd i den nationella rätten på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning, genom förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen och förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen. Uppgiften att ränteutgiften avser ett bostads-, fordons- eller båtlån behandlas redan av uppgiftslämnarna inom ramen för deras verksamhet och kan inte i sig anses särskilt integritetskänslig. Uppgiften är nödvändig för att Skatteverket korrekt ska kunna hantera avdragen för ränteutgifter vid beskattningen och det finns stöd i myndighetens registerförfattningar för att hantera uppgiften. Mot denna bakgrund bedöms den under avtrappningsperioden utökade personuppgiftsbehandlingen vara proportionerlig och förenlig med såväl EU:s dataskyddsförordning som nationella kompletterande bestämmelser.

Lagförslag

Förslaget medför ändringar i 18 kap. 5 § SFL.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: De föreslagna ändringarna i inkomstskattelagen ska träda i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas på ränteutgifter som betalas efter den 31 december 2024. Rätten till avdrag för ränteutgifter ska trappas av på två år. Det innebär att avdrag för beskattningsåret 2025 får göras med 50 procent av ränteutgifter på lån som inte är förenade med säkerhet i bostad, fordon eller båt.

Bestämmelsen att det i kontrolluppgift om ränteutgift ska framgå om den avser en ränteutgift som enligt inkomstskattelagen berättigar till fullt avdrag ska gälla under 2025. Övriga ändringar i skatteförfarandelagen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Skälen för promemorians förslag: De föreslagna ändringarna i inkomstskattelagen (1999:1229) bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 januari 2025. De ska tillämpas på ränteutgifter som betalas efter den 31 december 2024.

Med hänsyn till att den generella ränteavdragsrätten är väl etablerad i svensk skatterätt och att individer har inrättat sin privatekonomi efter detta, bör avdragsrätten för räntor på lån utan säkerhet i bostad, fordon eller båt trappas av under två år. De som berörs bör därmed få tillräcklig tid att anpassa sin privatekonomi så att effekterna av förslaget kan hanteras. De som har låneutrymme på sin bostad kan lägga om lån utan säkerhet till lån med säkerhet i bostaden, mot en viss kostnad om nya pantbrev måste tas

ut. De som inte har sådan möjlighet ges viss tid att t.ex. betala av lån som efter två år inte kommer att medföra avdragsrätt för räntorna. Det är dock angeläget att förslaget inom en snar tid får de uppskattade positiva effekterna på den finansiella stabiliteten. Längre tid för avtrappning av ränteavdragen än två år bör därför inte komma i fråga.

Förslaget innebär således att för beskattningsåret 2025 ska ränteutgifter på sådana lån som inte är förenade med säkerhet i bostad, fordon eller båt dras av med 50 procent. För beskattningsåret 2026 och kommande år ska dessa räntor inte längre dras av.

Under avtrappningsperioden ska kontrolluppgift lämnas om samtliga ränteutgifter men om kontrolluppgiften avser en ränteutgift som enligt inkomstskattelagen berättigar till fullt avdrag ska det framgå av kontrolluppgiften. Den föreslagna ändringen i 18 kap. 5 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska därför träda i kraft den 1 januari 2025 och upphöra att gälla den 31 december 2025. Övriga bestämmelser i skatteförfarandelagen ska träda i kraft när den begränsade avdragsrätten får fullt genomslag, dvs. den 1 januari 2026.

7 Konsekvensanalys

I detta avsnitt redogörs för förslagens effekter i den omfattning som bedöms lämpligt i det aktuella lagstiftningsärendet och med beaktande av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

De offentligfinansiella effekterna till följd av ändrade skatte- och avgiftsregler beräknas i enlighet med Finansdepartementets beräkningskonventioner. Beräkningarna utgår vanligtvis från att beteendet hos individer och företag inte ändras till följd av förändringarna i skatte- och avgiftsreglerna. Antagandet om oförändrat beteende ger en god uppskattning av åtgärdernas effekt på kort och medellång sikt. På längre sikt och för att bedöma andra effekter än de offentligfinansiella effekterna kan ett mer dynamiskt synsätt behöva användas, där skattebaser tillåts påverkas av regeländringen. Makroekonomiska effekter av ändrade skatte- och avgiftsregler beaktas tillsammans med andra finanspolitiska åtgärder i regeringens prognoser. Beräkningarna görs i ikraftträdandeårets priser och volymer.

7.1 Syfte och alternativa lösningar

Som anges i avsnitt 4.1 bidrar ränteavdraget till att hålla nere hushållens kostnader för både konsumtionslån och övriga lån. Till följd av detta ökar incitamenten till ökad skuldsättning, vilket kan leda till risker för betalningsproblem i hushållssektorn. Detta kan vara fallet med lån som saknar säkerhet och där det förekommer bristfällig kreditprövning. Det finns därför skäl att begränsa ränteavdrag för dessa lån. När de faktiska räntekostnaderna stiger till följd av förslaget om avtrappat ränteavdrag kan det på sikt leda till att färre konsumtionslån både efterfrågas och beviljas. Över tid kan detta bidra till att hushållens riskfyllda skuldsättning minskar

och att risken att hushållen får betalningsproblem minskar. På både kort och lång sikt kan förslaget emellertid innebära att fler låntagare får betalningsproblem med befintliga lån.

En alternativ lösning hade varit att avskaffa avdragsrätten för samtliga ränteutgifter kopplade till lån som saknar säkerhet. Som konstaterats i avsnitt 4.1 är detta inte möjligt eftersom regelverk saknas för att säkerställa att reglerna inte kringgås. Avdragsrätten bör därför begränsas till lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt. Ett annat alternativ till utformning av förslaget är att helt slopa avdragsrätten i stället för en avtrappning av avdragets storlek. En sådan utformning skulle dock påverka de som berörs av förslaget negativt snabbare och inte ge samma tidsmässiga utrymme till omställning som en avtrappning av avdraget innebär.

Skulle inte regleringen komma till stånd utblir de effekter som beskrivs i denna konsekvensanalys. Då hålls hushållens kostnader för riskfyllda lån fortsatt nere med hjälp av offentliga medel, och risken för fortsatt privat skulduppbyggnad och i förlängningen betalningsproblem i hushållssektorn kvarstår.

Den gällande avdragsrätten för ränteutgifter bidrar även till att kapitalinkomst inte beskattas enhetligt och neutralt. Enligt normen för kapitalbeskattning bör endast ränteutgifter för lån till investeringar där avkastningen är skattepliktig dras av. Avvikelsen i skattesystemet innebär ett skattemässigt gynnande av belåning utan koppling till att förvärva eller bibehålla inkomster, på bekostnad av en betydande skatteutgift. Med förslaget minskar denna avvikelse och den begränsade avdragsrätten bidrar i det perspektivet till ett mer enhetligt och neutralt skattesystem. Utifrån ett rent skatteprincipiellt perspektiv hade det emellertid varit mer riktigt att medge ränteavdrag för lån som används till att generera skattepliktig avkastning. Detta eftersom sådana investeringar eller placeringar kan kopplas till inkomstens förvärvande.

Utöver vad som anges under avsnitt 6 om tidpunkt för ikraftträdande- och övergångsregler bedöms det inte behöva tas någon ytterligare särskild hänsyn vad gäller tidpunkten för förslagets ikraftträdande.

7.2 Offentligfinansiella effekter

Uppgifter om hushållens lån i den officiella statistiken

Den officiella statistiken över hushållens skulder sammanställs varje månad av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Riksbanken, i den s.k. finansmarknadsstatistiken. I finansmarknadsstatistiken finns uppgifter om utlåning från drygt 150 svenska monetära finansinstitut, vilket i huvudsak omfattar banker, bostadsinstitut och finansbolag. Uppgifterna som ligger till grund för de offentligfinansiella beräkningarna gäller hushållens lånevolymer och räntenivåer i september 2023.

I finansmarknadsstatistiken görs en uppdelning av hushållens lån i tre olika låntagarkategorier: företagarkategori, hushållens icke-vinstdrivande organisationer och övriga hushåll. Företagarkategori avser hushåll vars största inkomst härrör från rörelse med eller utan anställda. I denna promemoria antas endast övriga hushåll påverkas direkt av förslaget om

avtrappat ränteavdrag och begreppet hushåll används därför synonymt med SCB:s definition av *övriga hushåll*.

Statistik över lånens ändamål samlas inte in av SCB. I stället används lånens säkerhet som en uppskattning av ändamålet. SCB definierar tre huvudgrupper av lån.

1. *Konsumtionskrediter* avser i detta sammanhang alla monetära finansinstituts (MFI) utlåning till privatpersoner där lånet saknar säkerhet (blancokrediter) eller där säkerheten är *övrig borgen* (en beloppsmässigt liten post som inkluderar lån garanterade av andra än stat och kommun). I denna kategori ingår även lån utan säkerhet som användes för att finansiera bostadsköp, dvs. blancolån som har tagits för att finansiera lån över bolånetaket, eller som har tagits för att undvika amorteringskravet.
2. *Bostadslån* omfattar MFI:s utlåning mot säkerhet i småhus, bostadsrätter och ägarlägenheter.
3. *Lån med övriga ändamål* avser MFI:s utlåning till hushåll mot annan säkerhet. I denna kategori ingår exempelvis lån med fordon, båt och andra objekt som säkerhet. Även lån med finansiella instrument som säkerhet ingår i denna kategori.

Förslaget om ett avskaffat ränteavdrag för vissa lån kommer med denna indelning påverka kategori 1) konsumtionskrediter och en del av de lån som innefattas i kategori 3) lån med övriga ändamål. Ränteutgifter för hushållens olika typer av lån redovisas inte i den officiella statistiken. För att beräkna de offentligfinansiella effekterna av förslaget används uppgifter om hushållens lånevolymer multiplicerat med genomsnittliga räntesatser för utestående lån. Eftersom lån från konsumentkreditinstitut inte är inkluderade i finansmarknadsstatistiken, kompletteras beräkningsunderlaget med uppgifter om detta från Finansinspektionen.

Offentligfinansiella beräkningar

Förslaget om ett avtrappat ränteavdrag för lån utan säkerhet i bostad, fordon eller båt, beräknas leda till en offentligfinansiell förstärkning med 4,32 miljarder kronor år 2025. När förslaget är helt infasat 2026 beräknas det innebära en offentligfinansiell förstärkning med ytterligare 4,32 miljarder kronor, dvs. totalt 8,64 miljarder kronor. Underlaget för beräkningarna är delvis bristfälligt och uppskattningarna av de offentligfinansiella effekterna bygger på vissa förenklande antaganden, exempelvis gällande vilka underlag som omfattas av förslaget, vilka räntenivåer som gäller för de olika lånen och vilken möjlighet hushållen har att utnyttja avdraget. Framskrivningen till 2025 har gjorts med hjälp av Riksbankens prognos för styrräntan och regeringens BNP-prognos.

Förslaget innebär att statens intäkter från kapitalskatt ökar och skattereduktioner för kapitalunderskott minskar. Med förslaget påverkas alla ränteutgifter som inte kan kopplas till lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt. Den sammanlagda lånestocken för dessa lån uppskattas till ca 325 miljarder kronor. I detta belopp ingår förutom uppgifter om hushållens lån från SCB:s finansmarknadsstatistik, även uppgifter från Finansinspektionen om hushållens lån från konsumentkreditinstitut (på ca

6 miljarder kronor). Sammantaget beräknas lånestocken som påverkas av förslaget motsvara ca 8 procent av hushållens totala skulder. Som konstaterats ovan redovisas inte uppgifter om hushållens ränteutgifter i den officiella statistiken. Därför får uppskattningar göras med hjälp av genomsnittliga räntesatser för olika lånekategorier. Detta ger ränteutgifter på ca 30 miljarder kronor, vilket uppskattas motsvara ca 18 procent av hushållens totala ränteutgifter.

Tabell 1 Förslag om avtrappat ränteavdrag

Miljarder kronor, fasta priser och baser

	Bruttoeffekt	Nettoeffekt	Nettoeffekt	Nettoeffekt	Varaktig
	2025	2025	2026	2027	effekt
Offentligfinansiell effekt	4,32	4,32	8,64	8,64	8,64

Källa: SCB, Finansinspektionen och egna beräkningar.

Vid beaktande av beteendeförändringar blir den faktiska effekten på de offentliga finanserna sannolikt något lägre än den statiska beräkningen. Detta eftersom förslaget kan förväntas minska efterfrågan på lån som inte omfattas av ränteavdrag och öka efterfrågan på lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt. Det är dock inte möjligt att uppskatta hur stor en sådan effekt kan förväntas bli.

7.3 Effekter för enskilda

Enligt gällande regler ska ränteutgifter dras av utan begränsning. Förslaget innebär att ränteutgifter på lån som inte är förenade med säkerhet i bostad, fordon eller båt inte längre ska dras av. Jämfört med gällande regelverk innebär förslaget därmed att vissa lån blir dyrare när den faktiska kostnaden för lånet blir högre.

Att trappa av eller helt slopa ränteavdraget leder till högre sammanlagda kostnader för vissa typer av lån, vilket kan förväntas minska efterfrågan på denna typ av lån. Det kan även innebära att färre lån utan säkerhet i bostad, fordon eller båt beviljas eftersom det på marginalen blir färre individer som klarar kreditbedömningen för den högre lånekostnaden. Samtidigt kan efterfrågan på lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt komma att öka något. Till viss del kan lån utan säkerhet ersättas av lån med säkerhet men på längre sikt är det troligt att den totala lånevolymen minskar, eller åtminstone växer långsammare, till följd av att färre lån utan säkerhet beviljas. Då kan både den privata skulduppyggnaden för enskilda och risknivån i hushållssektorn minska. På kortare sikt kan förslaget emellertid innebära att fler låntagare får betalningsproblem med vissa befintliga lån utan säkerhet då kostnaden för dessa stiger. De låntagare som redan har betalningsproblem kan få det svårare att få ihop sin ekonomi när lånen blir dyrare. Men eftersom det saknas detaljerad information om hur lånen fördelar sig går det inte att avgöra och beskriva omfattningen av sådana effekter.

Finansinspektionens kategorisering av konsumtionslån

Låntagare med konsumtionslån utan säkerhet är en heterogen grupp och lånen skiljer sig både vad gäller storlek, räntenivåer och löptider. Finansinspektionen gör sedan 2017 fördjupade analyser av nya konsumtionskrediter i den årliga rapporten *Svenska konsumtionslån*. Rapporten som publicerades i december 2022 avser lån som togs under en tiodagarsperiod i maj 2021. Till skillnad från SCB:s definition av konsumtionskrediter, ingår i Finansinspektionens begrepp av konsumtionslån även lån med säkerhet, s.k. objektslån, medan lån med övrig borgen inte ingår i undersökningen. Analyserna baseras i första hand på insamlade data från stickprovsundersökningar. I undersökningen från maj 2021 ingick ca 340 000 kredittagare och 36 kreditgivare. I undersökningen delas konsumtionslån in i sju olika underkategorier:

- *Blancolån* – krediter utan säkerhet med avtalad amortering, ränta och förfallodag. Sett till volym är det blancolånen som utgör den största andelen av de nya konsumtionskrediterna i Finansinspektionens undersökning, mer än hälften av det totala lånebeloppet. Det finns en stor spridning vad gäller storlek, räntenivå och löptid för olika blancolån. I kategorin ingår exempelvis både lån utan säkerhet som användes för att finansiera bostadsköp (dvs. lån som överstiger bolånetaket) och s.k. högkostnadskrediter. De sistnämnda innebär krediter med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan (dvs. Riksbankens styrränta, avrundat uppåt till närmsta halva procentenheter) plus 30 procentenheter.
- *Objektslån* – liknar blancolånen men har en underliggande säkerhet, ofta i form av en bil eller en båt. Detta är den, volymmässigt, näst största kategorin i Finansinspektionens undersökning, ca 30 procent av alla konsumtionslån.
- *Delbetalningar* – krediter som upprättas vid köp av en specifik vara eller tjänst.
- *Kortkrediter* – utnyttjade belopp på beviljade kreditkortsutrymmen, s.k. limiter, som innebär en kostnad för kredittagaren.
- *Kontokrediter* – utnyttjade utrymmen på konton som konsumenten kan använda och som innebär en kostnad för kredittagaren.
- *Fakturor* – detta är den vanligaste typen av alla nya lån och utgör mer än 60 procent av alla nya konsumtionslån. Alla fakturor är emellertid inte att betrakta som lån, utan det är endast om fakturan blir kostnadsbärande (dvs. när fakturan inte betalas i tid och därför resulterar i dröjsmålsränta eller påminnelseavgifter) som fakturan jämföras med ett lån.
- *Konverterade delbetalningar* – delbetalningar som har sitt ursprung i en betalning, t.ex. en faktura.

Finansinspektionens undersökning inkluderar endast de lån som kategoriseras som konsumtionslån, och genomgången ovan ger därmed inte en heltäckande bild av de ränteutgifter som påverkas av ett avskaffat ränteavdrag. Förutom de lån som Finansinspektionen definierar som konsumtionslån kommer även andra typer av ränteutgifter, kopplade till

exempelvis lån med finansiella instrument eller olika typer av borgen som säkerhet, att påverkas av förslaget.

Utvecklingen av hushållens blancolån

Hushållens användning av större blancolån, dvs. lån över 250 000 kronor, ökade kraftigt mellan 2008 och 2018. Enligt Finansinspektionen hängde detta ihop med en stark konjunktur, låga räntor och kraftigt stigande bostadspriser. En förklaring till detta uppgavs vara bolånetaket som påverkar möjligheterna att belåna bostaden. Även amorteringskravet kan ha påverkat utvecklingen, eftersom en utökning av ett bolån påverkar det amorteringsgrundande lånebeloppet. För att undvika amorteringskravet kan vissa låntagare därför ha föredragit blancolån framför lån med säkerhet i bostad. Förutom som kontantinsats vid bostadsköp används stora blancolån ofta för att lösa in befintliga lån och krediter (*Svenska konsumtionslån*, 2022, s. 50).

Vad gäller lån som kategoriseras som högkostnadskrediter så infördes den 1 september 2018 nya bestämmelser i konsumentkreditlagen (2010:1846) med syfte att åstadkomma en mer ansvarsfull marknad för högkostnadskrediter. Bland annat infördes ett räntetak för högkostnadskrediter motsvarande referensräntan plus 40 procentenheter, samt ett kostnadstak som innebär att kostnaden för lånet inte får överstiga det lånade beloppet (19 a och 19 b §§). Vidare infördes även krav på att informera kunden om att lånet är en högkostnadskredit (7 b §). Enligt en undersökning av Finansinspektionen har bestämmelserna lett till att högkostnadskrediter har minskat (*Färre högkostnadskrediter efter nya regler*, 2020).

Effekter av förslaget på låntagares betalningsförmåga

Det finns en betydande spridning vad gäller konsumtionslåntagares inkomstnivåer. Finansinspektionen visar i sin rapport *Svenska konsumtionslån* (2022) att låntagarna finns i alla inkomstintervall men att flest låntagare har en månadsinkomst mellan 25 000–35 000 kronor. Bland låntagare med en inkomst under 15 000 kronor i månaden är det vanligast med delbetalningar och bland låntagare med en inkomst över 45 000 kronor i månaden är det vanligast med objektslån. Utöver inkomst påverkas låntagares betalningsförmåga av flera andra faktorer, såsom den generella ränteutvecklingen och inflationsnivån. Kopplingen mellan ett avtrappat, och på sikt avskaffat, ränteavdrag och enskilda låntagares potentiella betalningsproblem är därför inte enkel att kartlägga på en generell nivå. Det är därför även svårt att uppskatta hur många och i vilken utsträckning låntagare kommer att få betalningsproblem till följd av förslaget. Finansinspektionen skriver vidare i rapporten *Svenska konsumtionslån* (2022) att det inte är hög belåning i sig som gör låntagare ekonomiskt sårbara utan stora räntebetalningar och amorteringar som binder upp framtida inkomster. Med avtappningen av ränteavdraget kommer räntebetalningarna att bli ännu högre för vissa befintliga lån utan säkerhet. Låntagare med lägre inkomster lånar ofta mindre belopp men lånet kan ha stor påverkan på deras hushållsekonomi om en stor del av inkomsten används till att betala räntor och amorteringar. Enligt Finansinspektionens analys *Varför får vissa konsumtionslånetagare*

betalningsproblem (2021) är risken för betalningsproblem högre för lån som föregåtts av otillräckliga eller obefintliga kreditprövningar, lån under 5 000 kronor, lån med räntor över 20 procent samt lånekostnader på över 40 procent av årsinkomsten. Vidare konstateras att risken för betalningsproblem är större för yngre personer, personer med månadsinkomster under 20 000 kronor och personer med små ekonomiska marginaler.

Exempel på förslagets effekter för enskilda

Nedan följer två exempel som visar hur individer med olika typer av lån utan säkerhet i bostad, fordon eller båt kan påverkas av förslaget. I beräkningarna antas ränteavdrag för dessa lån vara helt avtrappade.

Exempel 1.

En individ tar ett lån (högkostnadskredit) på 2 000 kronor från ett konsumentkreditinstitut. Den nominella årsräntan uppgår till 39,5 procent. Med nuvarande avdragsregler blir räntan efter avdrag 27,7 procent vilket motsvarar en årlig räntekostnad på 553 kronor innan någon avbetalning är gjord. Utan ränteavdrag ökar räntekostnaden med 237 kronor till 790 kronor.

Exempel 2.

Ett par väljer att ta ett lån utan säkerhet för att delfinansiera kontantinsatsen vid sitt bostadsköp. Lånet uppgår till 500 000 kronor och ska betalas tillbaka på tio år. Räntan är 8 procent. Med nuvarande avdragsregler blir räntan efter avdrag 5,6 procent vilket motsvarar en årlig räntekostnad på 28 000 kronor innan någon avbetalning är gjord. Utan ränteavdrag ökar räntekostnaden med 12 000 kronor till 40 000 kronor.

Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag

Enskilda näringsidkare ska dela upp sin ekonomi mellan det som hör till verksamheten och det som är privat. Lån som hör till verksamheten ska bokföras där och ränteutgifterna på sådana lån ska dras av i inkomstslaget näringsverksamhet. För lån som är privata ska ränteutgifterna dras av i inkomstslaget kapital. Beroende på individens marginalsatt i inkomstslaget näringsverksamhet kan det i det enskilda fallet vara förmånligt att dra av ränteutgifter i näringsverksamheten i stället för i inkomstslaget kapital. För att understödja förbudet mot att ta upp privata lån i verksamheten finns det regler om negativ räntefördelning som också motverkar en alltför hög skuldsättning i enskild näringsverksamhet.

Förslaget begränsar avdrag för räntor i inkomstslaget kapital men inte i näringsverksamhet. Som nämns i avsnitt 4.6 kan förslaget därmed öka incitamenten för enskilda näringsidkare att flytta ränteutgifter från inkomstslaget kapital till inkomstslaget näringsverksamhet. Bedömningen är dock att de motverkande regler som finns är tillräckliga för att hindra en sådan utveckling. Förslaget bör således inte få några effekter för enskilda näringsidkares verksamhet.

Motsvarande incitament att flytta privata skulder kan även uppkomma för fysiska personer som är delägare i handels- eller kommanditbolag.

Eftersom det i dessa fall är fråga om att flytta skulder från en individ till ett bolag, och inte bara mellan inkomstslagen, och med beaktande av att ett handelsbolag har mer än en delägare bör det normalt vara svårare för en handelsbolagsdelägare än för en enskild näringsidkare att flytta skulderna. Om delägarna är närstående eller av annan anledning samarbetar kring förfarandet kan risken öka. Av samma skäl som för enskilda näringsidkare bör dock de motverkande regler som finns vara tillräckliga för att hindra en sådan utveckling.

7.4 Effekter för företag

Förslaget om avtrappat och, på sikt, avskaffat ränteavdrag för vissa lån rör privatpersoners ränteutgifter och påverkar därmed inte företag direkt. Dock kan förslaget förväntas leda till indirekta effekter för företag som tillhandahåller olika typer av lån. Förslaget påverkar också den administrativa bördan för företag. Denna effekt skiljer sig åt beroende på vilken typ av lån företagen tillhandahåller, och ser olika ut under och efter det att förslaget har fasats in.

Eftersom förslaget gör vissa konsumtionslån dyrare kan efterfrågan för den typen av lån förväntas minska något. Detta påverkar i sin tur företag som erbjuder dessa lån negativt genom att, allt annat lika, deras utlåning minskar och därmed också intäkterna. Efterfrågan hos företag som erbjuder lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt kan i stället i viss utsträckning förväntas öka.

För att ett företag ska ha rätt att tillhandahålla krediter till konsumenter krävs tillstånd från Finansinspektionen. Baserat på uppgifter från Finansinspektionen bedöms det sammantaget röra sig om omkring 330 företag som, i olika omfattning, bedriver tillståndspliktig kreditgivning och kan komma att påverkas av förslaget om avtrappat ränteavdrag för vissa typer av lån. Baserat på vilken typ av tillstånd det handlar om kan kreditgivare delas in i följande kategorier:

Kreditinstitut, är en bank eller ett kreditmarknadsföretag. I april 2023 uppgick antalet kreditinstitut till 120 stycken.

Konsumentkreditinstitut bedriver kreditgivning till konsumenter. I gruppen konsumentkreditinstitut finns både företag som bedriver kreditgivning och kreditförmedling till konsumenter. I april 2023 fanns det totalt 74 företag i kategorin konsumentkreditinstitut.

Bostadskreditinstitut har tillstånd att bedriva viss verksamhet med bostadskrediter. Totalt fanns det i april 2023 19 bostadskreditinstitut.

Betalningsinstitut och registrerade betaltjänstleverantörer har tillstånd att tillhandahålla betaltjänster. I april 2023 fanns det totalt 99 företag i denna kategori.

Institut för elektroniska pengar eller en registrerad utgivare av elektroniska pengar får också tillhandahålla betaltjänster. På samma sätt som för betalningsinstitut och registrerade betaltjänstleverantör får instituten med ett sådant tillstånd bevilja krediter till konsumenter. I april 2023 fanns det 6 sådana institut i Finansinspektionens register.

Värdepappersbolag med sidotillstånd att ge ut krediter får lämna sina kunder krediter för att kunden, genom värdepappersbolaget, ska kunna

genomföra en transaktion i ett eller flera finansiella instrument. Den kreditgivning som avses är i första hand s.k. depåkrediter som kan utnyttjas för värdepappershandel. För sådan kreditgivning krävs ett särskilt tillstånd. I april 2023 hade 9 värdepappersbolag ett sådant sidotillstånd.

Sammantaget rör det sig alltså om omkring 330 företag som bedriver tillståndspliktig kreditgivning. Det är i första hand dessa företag som i olika utsträckning, och i olika riktningar, kan förväntas påverkas av förslaget om ett avtrappat ränteavdrag. Utöver dessa företag kan förslaget även i begränsad utsträckning komma att påverka företag som erbjuder kreditgivning som inte är tillståndspliktig, dvs. säljföretag som erbjuder konsumentkrediter inom handeln som ett underordnat led i affärsverksamheten, såsom kontokortskrediter, avbetalningsköp och fakturaköp. Endast i de fall krediterna omfattas av nominell ränta kommer kostnaderna för denna typ av lån att påverkas av förslaget. Effekterna för dessa företag kan förväntas vara begränsade.

Storleken på företagen som kan påverkas av förslaget varierar och inkluderar storbanker, nischbanker och säljfinansieringsbolag. Det är dock troligt att även om en s.k. nischbank kan anses vara liten vad gäller omsättning eller antal anställda i förhållande till storbankerna så rör det sig om relativt stora företag sett till gängse definitioner. Av det skälet, och det faktum att det krävs tillstånd från Finansinspektionen för att tillhandahålla konsumentkrediter som huvudsaklig affärsverksamhet, samt att det främst rör sig om indirekta effekter för företagen bedöms det heller inte som nödvändigt att ta någon särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Förslaget bedöms inte ha några effekter på konkurrensen mellan de kreditinstitut som enbart erbjuder krediter utan säkerhet i bostad, fordon eller båt. Däremot uppstår det en konkurrensfördel för de företag som även erbjuder lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt. Dessa företag kan i viss utsträckning förväntas anpassa sitt utbud genom att utlåningen styrs över mot lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt. För konsumentkreditinstitut som med gällande regler erbjuder lån till höga avgifter men med låg (eller ingen) nominell ränta kan effekterna av förslaget förväntas bli mindre påtagliga, eftersom ränteavdrag endast medges för den nominella räntan.

Som nämnts ovan kan förslaget komma att innebära tillfälliga kostnader för vissa företag, i form av informationsinsatser och ytterligare kontrolluppgiftslämning under en övergångsperiod. De tillfälliga kostnaderna är svåra att beräkna, dels eftersom förslaget kan komma att påverka företagen som är verksamma inom området på olika sätt, dels för att det finns en osäkerhet kring hur företagen kommer hantera avtrappningsperioden. Under avtrappningsperioden, 2025, då ränteavdrag för vissa lån är reducerade till hälften, kommer de företag som erbjuder lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt behöva särredovisa detta i kontrolluppgiften. Detta innebär sannolikt tillfälliga öknings av kostnader i form av förändringar i befintliga system. För övriga företag, som inte erbjuder lån med säkerhet i fordon, bostad eller båt, sker ingen förändring i redovisningen under avtrappningsperioden. För dessa företag kommer den administrativa bördan efter det att förslaget har fasats in att minska, eftersom ränteuppgifter för dessa lån inte längre behöver redovisas i kontrolluppgifter.

Beroende på hur företagens verksamhet är strukturerad, dvs. vilken typ, eller typer, av kreditgivning som bedrivs och hur de interna administrativa systemen är utformade, samt storleken på företagen, kan de administrativa kostnaderna skilja sig mycket åt mellan olika företag. Underlag saknas för att göra en tillförlitlig uppskattning av förändringen av företagens administrativa kostnader under avtrappningsperioden.

Utöver dessa effekter på den administrativa bördan och de möjliga indirekta effekter som uppstår bedöms inte förslaget medföra några andra kostnader för företagen eller förändringar i deras verksamheter och inte heller påverka företagen i andra avseenden.

Konsumtionslånen fördelning mellan inkomstgrupper och mellan kvinnor och män

Detaljerad information om individers ränteutgifter för olika typer av lån är inte tillgänglig i den officiella statistiken. I följande stycken redovisas i stället hur vissa konsumtionslån är fördelade i befolkningen, efter inkomstgrupp samt fördelat på kvinnor och män. Redovisningen bygger på data från Finansinspektionens konsumtionslåneundersökning (KLU) som ligger till grund för rapporten *Svenska konsumtionslån* (2022). Undersökningen innefattar alla nya lån som tagits av individer under perioden 13–22 maj 2021, vilket ger ett stickprov på sammanlagt ca 340 000 individer. Drygt 60 procent av lånen avser fakturor och över 20 procent avser konverterade delbetalningar. I volym utgörs över 50 procent av lånen av blancolån. Bland konsumtionslån inkluderas blancolån, delbetalningar, fakturor, konverterade betalningar, kortkrediter och kontokrediter, i de fall ränta tas ut. Redovisningen har begränsats till nya lån, vilket exkluderar lån som tas för att samla befintliga krediter.

Konsumtionslånen fördelning mellan inkomstgrupper

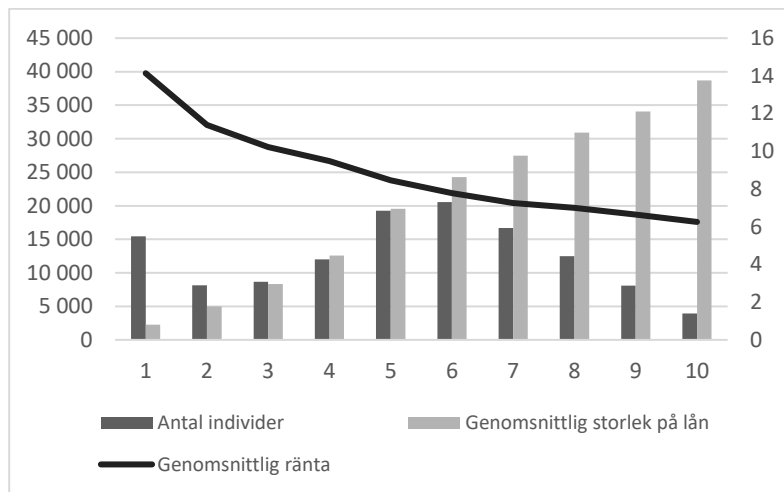
I figur 1 redovisas antalet individer som tog lån, den genomsnittliga storleken på lånen och den genomsnittliga räntan, uppdelat i inkomstgrupper. I den första inkomstgruppen ingår den tiondel av individerna, 18 år eller äldre, med lägst bruttoinkomster. I den tionde inkomstgruppen ingår den tiondel med högst bruttoinkomster. Gränsvärdena för indelning i deciler har tagits fram med hjälp av SCB:s mikrosimuleringsmodell Fasit (2021) och har sedan matchats med uppgifter om inkomstgruppstillhörighet i Finansinspektionens KLU (2022). Redovisningen sker på individnivå.

Förekomsten av konsumtionslån var vanligare i den första och i de mellersta inkomstgrupperna, relativt de övriga grupperna. Bland dem som tog lån var den genomsnittliga storleken på lånen större ju högre inkomst låntagaren hade. Samtidigt var den genomsnittliga räntan lägre ju högre inkomsten var.

I de mellersta inkomstgrupperna var det relativt vanligt med blancolån, vilka har lägst genomsnittlig ränta av samtliga konsumtionslånetyper. I den första inkomstgruppen var det i stället relativt vanligt med fakturor och kontokrediter, vilka har bland de högsta räntorna. Den vanligaste lånetypen i de flesta inkomstgrupperna var konverterade delbetalningar,

vilka också har hög ränta.⁴ Lånebeloppen i kategorin konverterade delbetalningar är dock små jämfört med blancolånebeloppen. Det innebär att den höga räntan får mindre genomslag på genomsnittsräntan i de högre inkomstgrupperna, då stora blancolån var vanligare i dessa grupper.

Figur 1: Antalet individer per inkomstgrupp som tagit konsumtionslån under perioden 13–22 maj 2021, den genomsnittliga storleken på lånen och den genomsnittliga räntan

Anm.: Antalet individer och genomsnittligt lånebelopp på den vänstra y-axeln. Den genomsnittliga räntan, viktad efter lånebeloppets storlek på den högra y-axeln.

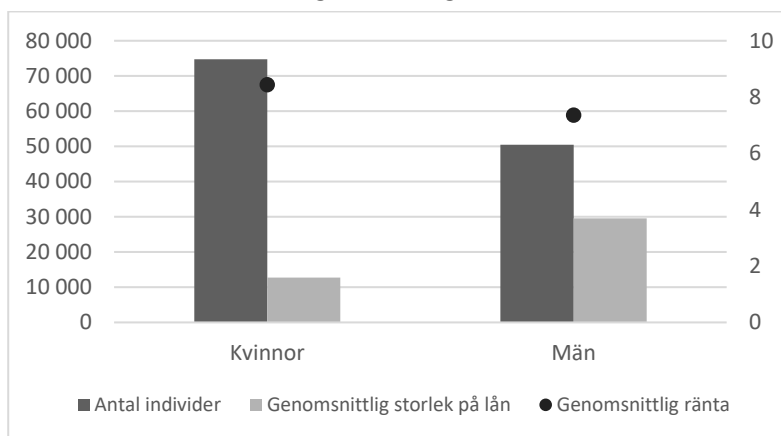
Källa: Finansinspektionen (KLU 2022) och Statistiska centralbyrån (Mstar 2021).

Konsumtionslånen fördelning mellan kvinnor och män

I figur 2 redovisas antalet kvinnor och män, 18 år eller äldre, som tog konsumtionslån, den genomsnittliga storleken på lånen och den genomsnittliga räntan. Fler kvinnor än män tog konsumtionslån under undersökningsperioden. Lånebeloppen för kvinnor var i genomsnitt mindre och räntan något högre. För samtliga lånetyper, förutom blancolån, var fler låntagare kvinnor än män.

⁴ Vid en första anblick skiljer sig detta från redovisningen i Finansinspektionens rapport, där fakturer är vanligast. I denna redovisning har dock alla observationer där den nominella räntan är noll sorterats bort.

Figur 2: Antal kvinnor respektive män som tagit konsumtionslån under perioden 13–22 maj 2021, den genomsnittliga storleken på lånen och den genomsnittliga räntan

Anm.: Antalet individer och genomsnittligt lånebelopp på den vänstra y-axeln. Den genomsnittliga räntan, viktad efter lånebeloppets storlek på den högra y-axeln.

Källa: Finansinspektionen (KLU 2022).

7.5 Effekter för myndigheter och de allmänna förvaltningsdomstolarna

Skatteverket kommer att behöva ändra informationsmaterial till följd av förslaget, vilket kommer att ingå i den anpassning som årligen görs med anledning av ny eller förändrad lagstiftning. Förslaget om ett utökat informationslämnande i kontrolluppgift under övergångsperioden innebär att Skatteverket behöver genomföra anpassningar av IT-system och formulär. När förslaget är helt genomfört kan antalet kontrolluppgifter om ränteutgifter som lämnas till myndigheten antas minska. Tillkommande kostnader med anledning av förslaget ska hanteras inom Skatteverkets befintliga ekonomiska ramar.

7.6 Förslagets förenlighet med EU-rätten

Förslaget bedöms vara förenligt med det EU-rättsliga regelverket.

7.7 Övriga effekter

Förslaget förväntas inte ha några direkta effekter för kommuner och regioner eller några långsiktiga effekter på sysselsättningen. Förslaget bedöms inte få några effekter för miljön eller betydande effekter i övrigt.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

42 kap.

1 § Räntheinkomster, utdelningar, inkomster vid uthyrning av privatbostäder och alla andra inkomster på grund av innehav av tillgångar samt kapitalvinster ska tas upp som intäkt, om inte något annat anges i detta kapitel eller i 8 kap.

Utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad, om inte något annat anges i detta kapitel eller i 60 kap. Kapitalförluster ska dras av även om de inte är sådana utgifter.

I paragrafen finns grundläggande regler om vad som ska tas upp och dras av i inkomstslaget kapital.

I *andra stycket* anges huvudregeln när det gäller avdrag i inkomstslaget kapital: utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad, om inte något annat anges i detta kapitel eller i 60 kap. Ändringen innebär att ränteutgifter inte längre är utgifter som får dras av utan begränsning. Begränsningen av avdragsrätten för räntor framgår av 6 a–6 e §§.

De särskilda begränsningar som finns i nuvarande andra och tredje styckena angående begränsat skattskyldigas avdragsrätt för ränteutgifter finns nu i 6 a §.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1 och 4.5.

Avdrag för ränteutgifter

6 a § *Ränteutgifter ska dras av bara i den utsträckning som följer av 6 b–6 e §§.*

Begränsat skattskyldiga ska bara dra av ränteutgifterna om de är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Begränsat skattskyldiga som avses i 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3 ska dock även dra av ränteutgifter som inte är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster om

- ränteutgifterna inte har kunnat dras av i hemlandet,*
- den skattskyldige är bosatt i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),*
- den skattskyldiges överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, och*
- ränteutgifterna har betalats under den tid som den skattskyldige varit bosatt i en stat inom EES.*

I paragrafen, som är ny, finns inledande bestämmelser om avdrag för ränteutgifter i inkomstslaget kapital.

Av *första stycket* framgår att ränteutgifter bara ska dras av i den utsträckning som följer av 6 b–6 e §§. I 6 b § finns bestämmelser om avdrag för ränteutgifter avseende lån med bostad som säkerhet. I 6 c § finns bestämmelser om avdrag för ränteutgifter avseende lån med fordon eller båt som säkerhet. I 6 d § finns krav som uppställs på långgivaren och i 6 e § finns bestämmelser om avdrag för andra utgifter som ska behandlas som ränta samt tomträttsavgäld.

Andra stycket innehåller bestämmelser om avdrag för ränteutgifter för begränsat skattskyldiga. Bestämmelserna förs i allt väsentligt över från 1 § andra och tredje styckena och anpassats till den begränsning av avdragsrätten som följer av 6 b–6 e §§. För begränsat skattskyldiga gäller således som utgångspunkt samma begränsning som för obegränsat skattskyldiga, dvs. en ränteutgift får bara dras av om den är hänförlig till ett lån med säkerhet i bostad, fordon eller båt. Detsamma gäller belopp som behandlas som ränta enligt 7, 8, 10 och 11 §§. Tomträttsavgäld får alltid dras av. För begränsat skattskyldiga gäller dock som ytterligare begränsning att ränteutgifterna ska vara utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Det innebär att utgiften ska ha samband med en inkomst som ska tas upp av begränsat skattskyldiga enligt reglerna om skattskyldighet i 3 kap.

I vissa fall får dock begränsat skattskyldiga dra av ränteutgifter med koppling till nämnda lån även om de inte är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Som förutsättning gäller då att ränteutgifterna inte har kunnat dras av i hemlandet, att den skattskyldige är bosatt i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och har betalat ränteutgifterna under den tid bosättningen varat och att den skattskyldiges överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige.

Med att ränteutgifterna inte har ”kunnat dras av i hemlandet” avses en formell rätt till avdrag. Om det finns en laglig rätt till avdrag i hemstaten som av någon anledning valts bort så anses utgifterna ha kunnat dras av i den staten. Något avdrag ska då inte medges i Sverige. Bestämmelsen ger således inte någon valfrihet för den som är begränsat skattskyldig att fördela ränteutgifterna fritt mellan hemlandet och Sverige.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1 och 4.4.

6 b § *Ränteutgifter för lån som lämnas av kreditinstitut eller kreditgivare med tillstånd enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter ska dras av om*

1. *lånet har lämnats mot panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt, eller om det är förenat med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller*

2. *lånet avser finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad och avsikten är att lånet ska omvandlas till ett sådant lån som avses i 1 när byggnationen är slutförd.*

Första stycket tillämpas också på lån som lämnas av en utländsk långivare som

1. *driver en verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i lagen om verksamhet med bostadskrediter, och*

2. *står under betryggande tillsyn av en myndighet i det land där den har sitt säte.*

Paragrafen är ny. Den innehåller bestämmelser om den skattemässiga behandlingen av ränteutgifter på lån med bostad som säkerhet.

Ränteutgifter för lån som lämnas av kreditinstitut eller av en kreditgivare med tillstånd enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter ska enligt *första stycket* dras av under vissa förutsättningar. Vad som avses med kreditinstitut framgår av 2 kap. 4 a §. Ett tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter lämnas av Finansinspektionen till ett aktiebolag, en svensk ekonomisk förening eller

ett svenskt försäkringsföretag som bedöms lämplig att bedriva verksamhet med kreditgivning av bostadslån. Av 6 d § framgår att långivaren måste vara hemmahörande inom EES eller i vissa andra länder.

Enligt *första punkten* ska räntan dras av om lånet är förenat med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt. Räntan får också dras av om lånet är förenat med en motsvarande rätt som panträtt i en byggnad som inte tillhör en fastighet, dvs. en byggnad som är lös egendom. Det som avses är således lån med säkerhet i bostad, fritidsfastighet och liknande fastighet. Även lån med säkerhet i fastigheter belägna i utlandet omfattas. Att ränteutgifter på lån med näringsfastigheter och näringsbostadsrätter som säkerhet inte omfattas följer av 13 kap. 1 § tredje stycket och 41 kap. 1 § andra stycket.

Enligt *andra punkten* ska räntan också dras av om lånet avser finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad och avsikten är att lånet när byggprojektet är färdigt ska omvandlas till ett sådant lån med säkerhet i fastighet m.m. som avses i första punkten. Det som avses i denna punkt är finansiering av byggnationer genom s.k. byggnadskreditiv. Byggnadskreditiv, som även kan ha andra benämningar (t.ex. byggnadslån), används vanligen vid nybyggnation för att finansiera byggnadens uppförande. Ett byggnadskreditiv är en form av finansiering på löpande räkning där låntagaren ges ett visst utrymme att låna till byggkostnaden genom att lämna över inkomna fakturor till banken för betalning. När byggprojektet är klart omvandlas byggnadskreditivet till ett vanligt bolån med fastigheten som säkerhet.

Avsikten ska vara att byggnadskreditivet ska omvandlas till ett vanligt lån när byggnaden är färdigställd. Den avsikten bör vara uttryckt i avtalet mellan kreditinstitutet och den skattskyldige. Det finns dock inte något krav på att omvandling faktiskt har skett för att avdrag ska få göras för räntan på byggnadskreditivet. Om bygget blir försenat och kreditivet därför löper under längre tid än vad som ursprungligen avsågs får ränteutgifterna ändå dras av om övriga förutsättningar är uppfyllda. Ränta på byggnadskreditiv får även dras av det år då kreditivet har omvandlats till ett vanligt bolån. Det finns således inte heller något krav på att byggnadskreditivet löper över årsskiftet. Om ett byggnadskreditiv omvandlas till ett bolån den 1 april 2025 får den ränta som betalas för kreditivet under perioden 1 januari–31 mars dras av i deklarationen för beskattningsåret 2025, tillsammans med den ränta som betalas för bolånet för perioden 1 april–31 december 2025.

Byggnadskreditivet ska finansiera ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad för att räntan ska kunna dras av. Med ny-, till- och ombyggnad avses detsamma som i 19 kap., dvs. sådana åtgärder som i en näringsverksamhet ska läggas till anskaffningsvärdet och dras av genom årliga värdeminskningsskattavdrag. Reparation och underhåll (normala löpande åtgärder på byggnaden) är inte ny-, till- eller ombyggnad. Med byggnad avses alla former av byggnader på en privatbostadsfastighet. Det finns inget krav på att byggnadskreditivet ska användas till ett bostadshus för att avdrag ska få göras för räntan. Avdrag får göras även om kreditivet har finansierat t.ex. ett garage eller ett förråd på fastigheten.

Av *andra stycket* framgår att ränteutgifter för lån som lämnas av utländska motsvarigheter till svenska kreditgivare med tillstånd enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter ska dras av om villkoren i första

eller andra punkten i första stycket är uppfyllda. Detta gäller för utländska långgivare som driver en verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i lagen om verksamhet med bostadskrediter (*första punkten*) och som står under betryggande tillsyn av en myndighet i det land där långgivaren har sitt säte (*andra punkten*). Villkoren i punkterna är hämtade från 2 kap. 7 § 1 och 2 lagen om verksamhet med bostadskrediter och har samma innebörd som i den lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

6 c § Ränteutgifter för lån som finansierar förvärvet av ett fordon eller en båt ska dras av om

1. säljaren av fordonet eller båten och långgivaren är näringsidkare,
2. lånet är förenat med säkerhet i fordonet eller båten, och
3. fordonet eller båten och låntagaren kan identifieras genom uppgifter i kreditavtalet.

I fråga om ett fordon gäller första stycket bara om fordonet är registrerat på låntagaren i vägtrafikregistret enligt 5 § lagen (2019:370) om fordons registrering och användning eller i ett motsvarande register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om avdrag för ränteutgifter på lån med fordon eller båt som säkerhet.

Enligt *första stycket* ska ränteutgifter för lån som finansierar förvärv av ett fordon eller en båt dras av under vissa förutsättningar.

För det första gäller att säljaren och långgivaren ska vara näringsidkare (*första punkten*). Avsikten är att säljaren och långgivaren i den aktuella transaktionen ska handla för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten. Därmed avses att säljaren ska vara en näringsidkare som normalt ägnar sig åt försäljning av fordon eller båtar och långgivaren ska vara en näringsidkare vars verksamhet är att förmedla lån. Förutsättningen är således inte uppfylld om en fysisk person förvärvar en personbil av ett byggföretag eller om ett lån till ett fordonsköp lämnas av köparens egna aktieföretag vars verksamhet är IT-tjänster. Försäljning av fordon eller båtar mellan privatpersoner omfattas inte och inte heller lån som lämnas mellan privatpersoner.

För det andra gäller att lånet ska vara förenat med säkerhet i fordonet eller båten (*andra punkten*). Det innebär att fordonet eller båten som förvärvas ska utgöra säkerhet för lånet. Med säkerhet avses exempelvis ett giltigt villkor om återtagandeförbehåll.

För det tredje gäller att såväl fordonet eller båten som låntagaren ska kunna identifieras genom uppgifter i lånehandlingarna (*tredje punkten*). Normalt sker det genom att fordonets eller båtens registreringsnummer och låntagarens personnummer eller motsvarande anges, eller för det fall en båt inte är registrerad att båtens specifikationer anges. Av låneavtalet ska således sambandet mellan köparen av fordonet, det förvärvade fordonet eller båten och låntagaren tydligt framgå. Låntagaren och köparen ska kunna identifieras som samma person.

Av *andra stycket* framgår att i det fall ränteutgiften avser ett lån som finansierar förvärvet av ett fordon krävs för avdragsrätt därutöver att fordonet är registrerat på låntagaren i vägtrafikregistret eller i ett motsvarande register i en annan stat inom EES. Av registret ska det således

fråga att låntagaren också är ägare till fordonet. Följande fordon ska enligt 5 § lagen (2019:370) om fordons registrering och användning vara registrerade i vägtrafikregistret för att få framföras:

1. Bilar, motorcyklar, mopeder klass I, traktorer, motorredskap klass I och terrängmotorfordon.

2. Motorredskap klass II när de används

a) för persontransport på en väg som inte är enskild, om det sker i annat fall än vid passage över vägen, vid färd kortaste sträcka till eller från ett arbetsställe för fordonet eller liknande, eller undantagsvis vid färd kortare sträcka i andra fall än som nu har nämnts,

b) för transport av gods i andra fall än som avses i 2 kap. 17 § vägtrafikskattelagen (2006:227) på en väg som inte är enskild.

3. Släpfordon som dras av bilar.

4. Släpvagnar som dras av traktorer skatteklass I, motorredskap klass I eller tunga terrängvagnar.

5. Släpvagnar som dras av ett sådant motorredskap klass II som används på det sätt som anges i 2, om motorredskapets tjänstevikt är över två ton eller om motorredskapet utgörs av en ombyggd bil.

Av 6–9 §§ samma lag följer begränsningar av registreringsplikten för vissa särskilda situationer.

Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

6 d § *Ränteutgifter för lån som avses i 6 b eller 6 c § ska dras av bara om långivaren*

1. hör hemma i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en artikel om informationsutbyte, eller

2. har ett fast driftställe i en sådan stat som avses i 1 och lånet hänförs till det fasta driftstället.

Paragrafen är ny. Den innehåller krav på långivaren som måste vara uppfyllda för att ränta ska få dras av enligt 6 b eller 6 c §.

Ränteutgifter för lån med bostad, fordon eller båt som säkerhet ska bara dras av om långivaren hör hemma i en stat inom EES eller i en stat med vilken Sverige har ingått ett skatteavtal som innehåller en artikel om informationsutbyte (*första punkten*). Räntan ska också dras av om långivaren har ett fast driftställe i en sådan stat och lånet lämnas från det fasta driftstället. Vad som avses med fast driftställe anges i 2 kap. 29 § (*andra punkten*).

Om förutsättningarna i första punkten är uppfyllda blir andra punkten inte tillämplig. Det innebär att förutsättningarna för avdrag för ränteutgift i denna paragraf är uppfyllda om långivaren hör hemma i en stat inom EES, men lånet lämnas från ett fast driftställe i en stat utanför EES som Sverige inte har ingått ett skatteavtal med.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

6 e § *Belopp som behandlas som ränta enligt 7, 8 eller 11 § eller 44 kap. 39 § ska dras av bara om det avser utgift för sådant lån som avses i 6 b–6 d §§.*

Tomträttsavgäld ska dras av.

I den nya paragrafen regleras avdrag för belopp som behandlas som ränta.

Bestämmelserna i *första stycket* gäller för ersättning för utebliven ränta vid förtida inlösen av lån (7 §), räntekompensation vid förvärv av skuldebrev (8 §), belopp som tas upp som ränteförmån i inkomstslaget tjänst (11 §) samt ränteutgift vid förvärv av tillgångar mot en livsvarig livränta (44 kap. 39 §). I dessa fall gäller att avdrag bara ska göras för utgiften om den är föranledd av ett sådant lån som anges i 6 b–6 d §§, dvs. ett lån med bostad, fordon eller båt som säkerhet. När det gäller ersättning för utebliven ränta och räntekompensation ska det inlösta eller överlåtna lånet vara ett sådant lån som avses i 6 b–6 d §§. När det gäller ränteförmån ska det lån som förmånen avser vara ett sådant lån. Vid förvärv av tillgångar mot livsvarig ränta innebär betalningsmodellen att köparen anses ha lånat från säljaren och att en del av ersättningen därför utgör ränta. För avdrag för räntan krävs att den förvärvade tillgången är en bostad, ett fordon eller en båt, och att säljaren har panträtt respektive annan säkerhetsrätt i tillgången. Det krävs även att säljaren är ett kreditinstitut eller en kreditgivare med tillstånd enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter (om tillgången är en bostad) eller en näringsidkare (om tillgången är ett fordon eller en båt).

I *andra stycket* anges att tomträttsavgäld ska dras av. Bestämmelsen förs över från 10 och 27 §§.

Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

8 § Räntekompensation som förvärvaren av ett skuldebrev betalar till överlåtare för upplupen men inte förfallen ränta behandlas som ränta.

I paragrafen finns bestämmelser om att räntekompensation som betalas vid förvärv av skuldebrev ska behandlas som ränta. Innebörden av att beloppet ska behandlas som ränta är att det ska tas upp och dras av enligt de bestämmelser som gäller för ränta. Avdragsrätten för ränteutgifter begränsas nu till att gälla enbart ränta på vissa lån. Motsvarande begränsning gäller därmed också för räntekompensation, se 6 a–6 e §§.

Ändringen innebär att det dåvarande *andra stycket* slopas. Genom sloandet av stycket kommer räntekompensation som ingår i utgiften för att förvärva marknadsnoterade andelar i en värdepappersfond eller en specialfond som bara innehåller svenska fordringsrätter inte längre att behandlas som ränta. Den ska i stället ingå i anskaffningsutgiften för andelarna för köparen och tas upp vid kapitalvinstberäkningen för säljaren.

Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

Livränta och liknande utbetalningar

10 § Bestämmelser om i vilken utsträckning ersättningar i form av livränta och liknande utbetalningar för avyttrade tillgångar räknas som ränta finns i 44 kap. 35 och 37–39 §§.

I paragrafen finns en upplysning om att det i 44 kap. 35 och 37–39 §§ finns bestämmelser om i vilken utsträckning ersättning i form av livränta och liknande utbetalningar för avyttrade tillgångar räknas som ränta.

Ändringen innebär att det nuvarande första stycket slopas och det nuvarande andra stycket blir ett nytt första stycke. Att tomträttsavgäld är en sådan utgift som ska dras av som ränta framgår nu av 6 e §.

Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

11 § Ett belopp som motsvarar värdet enligt 61 kap. 15–17 §§ av sådan ränteförmån som ska tas upp i inkomstslaget tjänst ska *behandlas som en ränteutgift* i inkomstslaget kapital.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om hur värdet enligt 61 kap. 15–17 §§ av en sådan ränteförmån som ska tas upp i inkomstslaget tjänst ska behandlas i inkomstslaget kapital.

Enligt paragrafen ska värdet behandlas som en ränteutgift i inkomstslaget kapital.

Genom att beloppet ska behandlas som ränteutgift ska, enligt 6 e §, avdrag bara göras om ränteförmånen avser sådana lån som anges i 6 b–6 d §§.

Övervägandena finns i avsnitt 4.6.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas på ränteutgifter som betalas efter den 31 december 2024.

3. Äldre bestämmelser gäller för andra ränteutgifter än sådana som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ och som betalas under 2025. För dessa andra ränteutgifter gäller dock att de ska dras av med 50 procent av det avdragsbelopp som följer av äldre bestämmelser.

I *första punkten* anges att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

I *andra punkten* anges att lagen ska tillämpas på ränteutgifter som betalas efter den 31 december 2024. Med hänsyn till att kontantprincipen gäller i inkomstslaget kapital, se 41 kap. 8 §, innebär det att förslaget tillämpas första gången för beskattningsåret 2025.

Av *tredje punkten* framgår dock att äldre bestämmelser ska tillämpas för vissa ränteutgifter som betalas under 2025. Det gäller sådana ränteutgifter som inte avses i 42 kap. 6 b–6 e §§, dvs. ränteutgifter som inte avser lån med bostad, fordon eller båt som säkerhet. För dessa ränteutgifter gäller dock att de ska dras av med bara 50 procent av det belopp som enligt de äldre bestämmelserna ska dras av.

8.2 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

18 kap.

5 § I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta.

Om någon del av räntan har betalats i förskott, ska uppgift bara lämnas om den del av räntan som avser tiden till och med den 31 januari året efter beskattningsåret.

Om kontrolluppgiften avser en sådan ränteutgift som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ inkomstskattelagen (1999:1229) ska detta framgå av kontrolluppgiften.

I paragrafen regleras vilken information som ska lämnas i kontrolluppgift om ränteutgift.

I paragrafen införs ett nytt *tredje stycke* i vilket det anges att om kontrolluppgiften avser en sådan ränteutgift som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§

inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, ska detta framgå av kontrolluppgiften. I 42 kap. 6 b § IL framgår att ränteutgift på lån som lämnats av kreditinstitut eller kreditgivare med tillstånd enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter ska dras av om lånet är förenat med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet eller om lånet är ett byggnadskreditiv. I 42 kap. 6 c § IL anges att ränteutgift på lån som finansierar förvärv av ett fordon eller en båt och är förenat med säkerhet i fordonet eller båten ska dras av. Det krävs att fordonet eller båten och låntagaren är identifierade i kreditavtalet samt att säljaren och långivaren är näringsidkare. När det gäller fordonslån krävs också att fordonet är registrerat i vägtrafikregistret eller i ett motsvarande register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Med båt avses ett fartyg med största längd upp till 24 meter, se 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009). Enligt 42 kap. 7 och 8 §§ IL ska ersättning när lån återbetalas i förtid och räntekompensation behandlas som ränta i beskattningshänseende. Enligt 42 kap. 6 e § första stycket IL ska dessa belopp dras av om de avser en utgift för sådana bostadslån, byggnadskreditiv, fordons- och båtlån som avses i 42 kap. 6 b–6 d §§ IL. Tomträttsavgäld ska enligt 42 kap. 6 e § andra stycket IL dras av. Om kontrolluppgiften avser någon av dessa typer av ränteutgifter ska detta alltså anges i kontrolluppgiften. För övriga typer av ränteutgifter ska endast uppgift om mottagen ränta lämnas i kontrolluppgiften.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

8.3 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

18 kap

1 § Kontrolluppgift ska lämnas om *sådana* ränteutgifter som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ inkomstskattelagen (1999:1229).

I paragrafen regleras kontrolluppgiftsskyldighet avseende ränteutgifter.

Ändringen i paragrafen föranleds av att rätten till avdrag för ränteutgifter begränsas i inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL. Kontrolluppgift ska lämnas om sådana ränteutgifter som avses i 42 kap. 6 b–6 e §§ IL. Det innebär att kontrolluppgift ska lämnas om ränteutgift på lån som lämnas av kreditinstitut eller bostadskreditinstitut om lånet är förenat med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet eller om lånet är ett byggnadskreditiv (jfr 42 kap. 6 b § IL). Kontrolluppgift ska också lämnas om ränteutgifter på lån som finansierar förvärv från en näringsidkare av ett fordon eller en båt, om lånet lämnas av en näringsidkare och är förenat med säkerhet i fordonet eller båten. Fordonet eller båten och låntagaren ska vara identifierade i kreditavtalet. När det gäller fordon krävs också att fordonet är registrerat i vägtrafikregistret enligt lagen (2019:370) om fordons användning och registrering eller i ett motsvarande register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska

samarbetsområdet (jfr 42 kap. 6 c § IL). Med båt avses ett fartyg med största längd upp till 24 meter, se 1 kap. 2 § sjölagen (1994:1009). Enligt 42 kap. 7 och 8 §§ IL ska ersättning när lån återbetalas i förtid och räntekompensation behandlas som ränta i beskattningshänseende. Enligt 42 kap. 6 e § första stycket IL ska dessa belopp dras av om de avser en utgift för sådana bostadslån, byggnadskreditiv, fordons- och båtlån som avses i 42 kap. 6 b–6 d §§ IL. Beloppen är i sådana fall att anses som ränteutgifter för vilka kontrolluppgift ska lämnas. Tomträttsavgäld ska enligt 42 kap. 6 e andra stycket § IL dras av. Även tomträttsavgäld ska det därmed lämnas kontrolluppgift om med stöd av denna bestämmelse.

I 18 kap. 5 § samt i 5 kap. skatteförfarandeförordningen (2011:1261) anges vilka uppgifter som ska lämnas i kontrolluppgiften.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

3 § Kontrolluppgift ska lämnas av den som har tagit emot ränta.

Uppgiftsskyldiga är andra juridiska personer än dödsbon.

I paragrafen regleras vem som ska lämna kontrolluppgift.

Ändringen innebär att paragrafens *tredje stycke* tas bort som en följd av att kontrolluppgift endast ska lämnas för vissa särskilt angivna ränteutgifter.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

5 § I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om mottagen ränta.

Om någon del av räntan har betalats i förskott, ska uppgift bara lämnas om den del av räntan som avser tiden till och med den 31 januari året efter beskattningsåret.

I paragrafen regleras vilken information som ska lämnas i kontrolluppgift om ränteutgift.

Ändringen innebär att paragrafens *tredje stycke* tas bort som en följd av att kontrolluppgift endast ska lämnas för vissa särskilt angivna ränteutgifter.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.